

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAĞCILIK SEKTÖRÜ VE ÜZÜM
ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARININ
ARAŞTIRILARAK ALINACAK TEDBİRLERİN
TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı
15 Şubat 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELELER

I.- Komisyona davet edileceklere ilişkin görüşmeler

III.- SUNUMLAR

1.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdür Yardımcısı Adem Başar'ın, lisanlı depoculuk sistemi hakkında sunumu

2.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü Tarım Daire Başkanı Hakan Çalış'ın, Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı sistemi hakkında sunumu

3.- Profesör Doktor İbrahim Adnan Saraçoğlu'nun, tarım ürünlerimizin genetik kaynağının korunması, zirai ilaçlama, kuru üzüm ve yaş üzümün faydaları hakkında sunumu

4.- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Hakan Kalender'in, kurumun çalışmaları, hedefleri ile üreticilere sunulan hibeler hakkında sunumu

**BAĞCILIK SEKTÖRÜ VE ÜZÜM ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARININ ARAŞTIRILARAK
ALINACAK TEDBİRLERİN TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**5'inci Toplantı
15 Şubat 2018 Perşembe**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bağcılık Sektörü ve Üzüm Üreticilerinin Sorunlarının Araştırılarak Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.05'te açıldı.

Komisyonla davet edileceklerle ilişkin bir görüşme yapıldı.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdür Yardımcısı Adem Başar tarafından, lisanlı depoculuk sistemi,

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü Tarım Daire Başkanı Hakan Çalış tarafından, Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı sistemi,

Profesör Doktor İbrahim Adnan Saraçoğlu tarafından, tarım ürünlerimizin genetik kaynağının korunması, zirai ilaçlama, kuru üzüm ve yaş üzümün faydaları,

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Hakan Kalender tarafından, kurumun çalışmaları, hedefleri ile üreticilere sunulan hibeler,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 13.21'de toplantıya son verildi.

15 Şubat 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: İsmail BİLEN (Manisa)

BAŞKAN VEKİLİ: Necip KALKAN (İzmir)

SÖZCÜ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)

KÂTİP: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli basın mensupları, toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

Malumunuz, geçen hafta, Profesör Doktor İbrahim Saraçoğlu Bey’i dinlemek üzere davet etmiştik. İhtikal etmek üzere herhâlde, yolda olduğunu söylüyor arkadaşlarımız.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdür Yardımcımız zannediyorum katılmışlar toplantımıza. Yine, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanımız Hakan Kalender Bey buradalar.

İbrahim Hocamızın bir başka toplantısı daha olacaktı. Dolayısıyla yani sizin de uygun görmeniz hâlinde ilk önce onu dinleyip onu gönderelim, daha sonra kurumlarımızın değerli temsilcileriyle biz çalışmalarımıza devam edelim.

II.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyona davet edileceklere ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Bu arada, uzman arkadaşımızla da dün istişare etmiştik, şehrimizden de birçok talep var. Bu talepleri yerine getirmek üzere biraz da buraya gelmeye arzu eden, Komisyona sunum yapmak isteyen ticaret borsamız, borsalarımız ilçelerden ve ziraat odası başkanlarımız var.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – ÜZÜM-SEN var Sayın Başkan, ÜZÜM-SEN.

BAŞKAN – ÜZÜM-SEN...

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Onlar bu konuda hakikaten iyiler.

NECİP KALKAN (İzmir) – Nereden dedi Başkanım?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – ÜZÜM-SEN, Manisa, çiftçi örgütü.

BAŞKAN – Size verdiğim notlar arasında var mı? Talepte bulunan bazı arkadaşlarımız da vardı.

NECİP KALKAN (İzmir) – Var, var.

BAŞKAN – Yeni kurulmuş kooperatiflerin çok mazisi yok ama çok arzulular. “ÜZÜM-SEN” diye bir şeyi ilk defa duyuyorum.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Bizim önümüze gelen yok Başkanım ama...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Çok eski bunlar. Bülent Yaşar diye bir başkanları da var.

BAŞKAN – Bülent Yaşar, bir not alsın arkadaşlarımız. Sendika mı, şey mi?

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sendika, ÜZÜM-SEN, çiftçi örgütlenmesi.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Sendika ama üretici örgütü bir nevi.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Üretici örgütü, tabii, çiftçi yani.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Üzüm olarak...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Tamamen üzüm üreticileri.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Ziraat Mühendisleri Odası Manisa Şube Başkanı var.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – İbrahim Demran.

BAŞKAN – Bu şekilde devam edecek olursak toplantı sayımızı haftada iki güne çıkarmak durumunda kalacağız. Siz de uygun görürseniz önümüzdeki hafta çarşamba ve perşembe günü... Uygun olur mu çarşamba ve perşembeler?

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Bitireceksek öyle olması lazım zaten Başkanım.

BAŞKAN – O zaman önümüzdeki hafta çarşamba ve perşembe gününe toplantı koyacağız ve bu talepte bulunan borsa başkanlarını, ziraat odası başkanlarını ve bu arada bir kısım ihracatçı ve tüccarı da davet etmemiz gerekir, onların penceresinden de birtakım...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Alaşehir geliyor değil mi? Alaşehir Borsa Başkanı.

BAŞKAN – İşte, onu da davet etmek üzere... Yani onlardan sitem var, “Biz olduğu yerde dinleyelim.” dedik ama olduğu yerde de olsa çok yoğun olacak, kalabalık olacak, belki tam gün...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Buraya gelirse daha iyi olur.

BAŞKAN – Buraya davet edelim, onlar buraya da gelmeyi arzu ediyorlar.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Fiyatı belirleyenlerden birisi Alaşehir Borsası, gelmesinde fayda var.

BAŞKAN – Fiyatlara çok dahli olmuyor ama ihracatın oradan yapılması, o ilçeden yapılması, onların da işin içerisinde olması hasebiyle, evet, Alaşehir Ticaret Borsamız... Yani üzüm üreticisi ve ihracatçısı olan ilçelerin ticaret borsası ve ziraat odası başkanlarını davet edelim o zaman yani her ilçeyi değil de.

Evet, Hocamdan haber var mı?

YASAMA UZMANI FATİH TOPSAK - Yolda hâlen.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Ticaret başlasaydı.

BAŞKAN – Başlatabiliriz. Ama Hocanın programı...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Ticaretin şeyi zaten çok...

NECİP KALKAN (İzmir) – Kaldığı yerden gelince devam eder. Kusura bakmasın. Zamanımız ölmez.

BAŞKAN – Peki.

Buyurun Adem Bey.

III.- SUNUMLAR

1.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdür Yardımcısı Adem Başar'ın, lisanlı depoculuk sistemi hakkında sunumu

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADEM BAŞAR – Sayın Başkanım, değerli vekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Malumunuz olduğu üzere, Lisanslı Depoculuk Sistemi, uzun süre depolanabilen ve standardize edilebilen hububat, baklagiller, yağlı tohum, kuru üzüm, fındık gibi tarımsal ürünlerin ticaretine yönelik bir sistem. Bu sistemde öncelikle bizim “yetkili sınıflandırıcı” olarak nitelendirdiğimiz laboratuvarlarca ürünün sınıfı ve kalitesi belirlenmekte, akabinde tarımsal ürün modern şartları haiz depolarda depolanmakta ve düzenlenen senet üzerinden de ürünün ticareti şu an için mevcutta 9 adet ticaret borsasınca yapılmakta, önümüzdeki dönemde de kurulacak ürün ihtisas borsasınca yapılacaktır.

Sistemi biz ilk defa 2011 yılında aslında 40 bin ton kapasiteyle uygulamaya almıştık, geldiğimiz noktada da 1 milyon 770 bin tonluk bir kapasiteye ulaştık. Şu an bizim 39 tane faal lisanslı depo şirketimiz var, 106 tane kuruluş izni alan şirket var. Bu 106 şirketin hepsinin faaliyete geçmesiyle birlikte 9 milyon 400 bin tonluk bir kapasiteye ulaşmayı hedefliyoruz.

Aslında bu çerçevede genel bir giriş yaptıktan sonra bir sunumumuz var, Sayın Başkanım, uygun görürseniz daire başkanım devam etsin istiyorum, sunumu onun yapmasını istiyorum uygun görürseniz; o da burada.

BAŞKAN – Peki, buyursunlar.

2.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü Tarım Ürünleri Ticareti Daire Başkan Vekili Hakan Çalış'ın, Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı sistemi hakkında sunumu

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Daha evvelki Komisyon çalışmalarında üretim ve ihracat boyutuyla ve bundan sonraki çalışmalarda da yine üretim ve ihracat boyutuyla sektör dinleneceğinden ve bizden doğrudan depoculuğa yönelik bir bilgilendirme istenildiğinden dolayı, Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı Sistemi hakkında bilgi vermek üzere huzurunuzdayız. Tekrar saygıyla selamlıyorum.

Biraz evvel Genel Müdürlüğümün de belirttiği gibi “lisanslı depo” adında “depo” olsa da çok farklı bir depoculuk sistemi. Öncelikle tanım, akabinde ne tür teşvikler var, lisanslı depoculuk nereden nereye geldi ve bundan sonraki, kuru üzümle de bağlantı kurarak, lisanslı depoculukla ilgili yapmakta olduğumuz çalışmalar hakkında bilgi arz etmeye gayret edeceğiz.

Lisanslı depoculuk, temel olarak “Uzun süre depolanabilen ve standardize edilebilen tarımsal ürünlerin, yetkili olarak sınıflandırdığımız, lisanslandırdığımız laboratuvarlarda analiz edildikten sonra yeterli altyapı koşullarına sahip, modern, sigortalı depolarda depolanmasının sağlandığı ve depolanılan bu ürünler karşılığında da elektronik ürün senetlerinin ihraç edildiği, elektronik ürün senetlerinin el değiştirmesiyle de ürünün el değişiminin sağlandığı bir elektronik ticaret platformu.” şeklinde tanımlanabilir.

Kısaca bu ifadeleri açmak isterim müsaadenizle.

Lisanslı depoya sadece uzun süre depolanabilen ve standardize edilebilen ürünler konu olabiliyor ki kuru üzüm de -biraz sonraki slaytlarda arz edeceğim- bu ürünlerden bir tanesi. Uzun süreden kastımız da minimum on iki ay civarında. Bu ürünler lisanslı depoya girmeden evvel muhakkak ama muhakkak Bakanlığımız tarafından yetkilendirilmiş laboratuvarlarda analiz edilmek zorunda ki sınıfı, kalitesi, cinsi, adı, türü belirlenebilsin. Bu yetkili sınıflandırıcılarca yapılacak analizden sonra bunlar lisanslı depoya alınıyor. Lisanslı depolar önemli depolar, özel depolar. Hatta genelde toplantılarda biz şu ifadeyi de rahatlıkla kullanıyoruz, adı “depo” ama bunlara biz “ürün bankası” diyoruz çünkü muhafaza

ettikleri ürün karşılığında bir elektronik ürün senedi ihraç ediyorlar, bir menkul kıymet oluşturuyorlar. Menkul kıymette bankadan kredi kullanılırken ipotek tesis edilebiliyor, senedin el değiştirmesiyle de ürün el değiştirebiliyor.

Şu anda ekranda arz ettiğimiz ürünler hakkında tebliğlerimiz hazırlanmış durumda. Fındık, pamuk, kuru üzüm, hububat, baklagiller ve yağlı tohumlar, Antep fıstığı, zeytinyağı ve kuru kayısıda tebliğlerimiz yürürlükte. Bu ürünlerden hububat, baklagiller ve yağlı tohumlar, fındık, pamuk ve zeytinde de fiilen lisanslı depoculuk yapılmakta. Birazdan rakamları da Komisyona arz edeceğiz.

Peki, ne tür faydaları var bu Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı Sistemi'nin? Tarımsal ürün piyasasındaki en büyük problem arz dönemi ile talep döneminin eşit olmaması. Arz çok kısa bir dönemdir, bir-üç ay arasındadır, talep ise yıl boyudur. Dolayısıyla, o arz yoğunluğunu kırmak için tek çaremiz, bu ürünü uygun koşullarda, zayıf etmeden, kalitesi ve cinsinde herhangi bir kayıp olmadan muhafaza etmek ve bunun yöntemi de lisanslı depolar. Dolayısıyla, lisanslı depo öncelikle üreticiye uygun koşullarda ürününü muhafaza etme imkânı sağlıyor.

Artı, önemli bir husus da hasat dönemindeki fiyatlar ile hasat dönemi geçtikten sonraki fiyatlar arasındaki fark. Üretici bir an evvel ürününü elinden çıkarmak zorunda olduğu için, depolayamadığı için fiyatlar düşmekte ve ürünü depolayan kişiler asıl bu fiyat artışından faydalanabilmekte. Eğer lisanslı depoda üretici ürününü belli bir süre muhafaza edebilirse bu fiyat farkından da elbette üreticimiz kazanç sağlayacaktır.

Bir diğeri de depolamış olduğu ürün karşılığında bir menkul kıymet verildiği için kendisine, bu menkul kıymete rehin vererek çok rahatlıkla kredi kullanabilmekte ve bir sonraki dönemin üretim finansmanını da bu şekilde kolaylaştırmakta.

Tabii ki tüccar ve sanayicilerimiz için de önemli avantajları var. Her sanayici muhakkak ham madde için bir depo yapmak zorunda. Lisanslı Depoculuk Sistemi'nde depo yapmak zorunda değil; mevcut olan depolarda bulunan ürün karşılığında elektronik ürün senetlerini yatırım hesabında biriktirerek ham madde ihtiyacını bu şekilde tedarik edebilecek. Tabii ki kolay ve güvenilir ürün tedarikini sağlayabilecek ve tüccarımız da çok rahatlıkla, elektronik ürün senedi üzerinden ticaretini şeffaf, rekabetçi bir platformda yapabilecek.

Şunu gönül rahatlığıyla söyleyebiliriz: Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı Sistemi'nde kayıt dışılık sıfır çünkü bütün işlemler elektronik ortamda. Sağlıklı veri de sağlandığı için, hangi bölgede ne kadar ürün var, hem ticaret politikalarının hem de üretim politikalarının oluşturulmasında da lisanslı depoculuğun büyük bir katkısı vardır.

Şu anda 106 tane şirkete lisanslı depoculuk kuruluş izni verilmiş durumda. Bunlardan 39 tanesine da faaliyet izni verildi ve şu anda ürün kabulü ve ELÜS ihracı yapabilir durumdalar.

Laboratuvarımız 13 adet. Bunlardan 4 tane de referans yetkili sınıflandırıcımız var. Biz bunlara “noter laboratuvar” diyoruz. Yetkili sınıflandırıcının analizine herhangi bir itiraz olur ise referans yetkili sınıflandırıcımız o analizi kontrol ediyor ama yaklaşık dört beş yıldır yetkili sınıflandırıcılarımızın analizinde de herhangi bir şikâyet ulaşmadı. Referans yetkili sınıflandırıcılar aynı zamanda bizim yetkilendirdiğimiz laboratuvarları da belirli aralıklarla denetliyorlar çünkü çok hassas bir görev yapıyor laboratuvar.

Yetkilendirdiğimiz ticaret borsası ise 9 tane. Bunlar elektronik ürün senedinin alım ve satımını sağlayan platformları kurdular. Ama sunumumun sonunda da belirteceğim, çok kısa süre içerisinde Türkiye Ürün İhtisas Borsasının kuruluşunu da gerçekleştirerek bütün elektronik ürün senetlerinin tek bir platformda alım ve satımını da sağlamayı hedefliyoruz.

Şu anda 1 milyon 727 bin 200 tonluk bir hububat depomuz, 17 bin tonluk pamuk depomuz, 13.500 tonluk zeytin depomuz ve geçen yıl açmış olduğumuz 17 bin tonluk da Giresun'da lisanslı bir fındık depomuz var. Toplam kapasitemizi 1 milyon 774 bin 700 tona ulaştı. Bahsettiğimiz şirketlerin tamamına, 103 tane şirketin tamamına lisans verdiğimiz takdirde -çünkü lisans alma süresi de bir artı bir yıl yani iki yıl içerisinde bunlar lisans almak zorunda yoksa kuruluş izinlerini iptal ediyoruz- ulaşacağımız kapasite 9 milyon 407 bin 800 ton olacaktır.

Yansısındaki haritamızda şu andaki lisanslı depoların dağılımı gözüküyor. Hububat yoğunluğu olduğu için İç Anadolu'da bir yoğunlaşma söz konusu. 39 tane depomuz var, özellikle son yılda, 2016'nın sonu ve 2017 yılında sağlanan teşviklerle çok önemli bir merhale de katedildi lisanslı depoculukta. Lisanslı depo sayısında yüzde 123'lük, lisanslı depo kapasitesinde ise bir önceki yıla göre yüzde 108'lik bir artış gerçekleşti.

Geçen yıl 1 milyon 400 bin 797 tonluk bir elektronik ürün senedi ihraç edebilmişiz. Bu rakamı daha anlamlı kılan bir rakam da 1 milyon 151 bin 741 tonluk elektronik ürün senedi de ticarete konu olmuş. Lisanslı depoculuğun güzel yanı bu yani "Depola, depoladığın ürünü iki-üç ay sonra al." değil de "Elektronik ürün senediniz ne kadar fazla el değişir ise lisanslı depoculuk o kadar daha fazla yerleşmiştir." şeklinde yorumlayabiliyoruz.

Bu sektör özellikle son yılda, son bir-bir buçuk yılda neden bu ilerledi? Çok önemli teşvikler sağlandı bu sektöre yönelik. Lisanslı depoya ürün koyan "mudi" dediğimiz üreticiler ya da tüccarlar depoya kira ücreti ödemektedirler. Bu kira ücretinin yüzde 50'si devlet tarafından ödenmektedir, yaklaşık on üç dönemdir bu ödemeler gerçekleşiyor. Son bir kararname daha çıktı, bunun da ödemeleri nisan ayında başlayacak; üreticilerimiz ve üretici kooperatiflerimizin ürünleri için ödeyecekleri depo ücretinin tamamını devlet ödeyecek. Bu, üreticilerimiz ve üretici örgütlerimiz için çok önemli bir teşvik.

Yine, lisanslı depo yatırımları bölgesel teşviklerden de yararlanmaktadır. Geçen yıl bir değişiklik daha yapıldı, öncelikli yatırım konuları arasına alındı. Şu anda ülkemizin neresinde lisanslı depo yapılırsa yapılsın, beşinci bölge desteklerinden faydalanabilir hâle getirildi. Elektronik ürün senedinin el değişmesinde stopaj muafiyeti ve KDV muafiyeti yaklaşık dört, beş yıldır sağlanmış durumda. Yaklaşık bir hafta, on gün evvel yayımlanan kararnamede önemli bir destek daha sağlandı. Burada yine sadece üretici ve üretici örgütlerine lisanslı depoya getirdikleri ürün karşılığında ton başına 25 TL nakliye ücreti -laboratuvarından bahsetmiştim- laboratuvar analizinde de yine bir ücret ödenmesi gerekiyor; bu ücretin de devlet tarafından karşılanması sağlanmış durumda. Elektronik ürün senetleri rehin edilerek kredi de kullanılabilir. Bu kredi için ödenen faizin -üretici ve üretici örgütleri için sadece- tamamının da devlet tarafından karşılanmasına yönelik bir teşvik mekanizması şu anda hayata geçirilmiş durumda.

En son olarak lisanslı depo yatırımları için sübvansiyonlu kredi de sağlandı. 10 bin tona kadar 10 milyon TL, 10 bin tonun üzerinde de 20 milyon TL sübvansiyonlu kredi kullanılabilir. Bunlar gerçekten çok önemli teşvikler ve rakamlara da yansımış durumda.

Daha fazla buğday depolandığı için biz bir buğday analizi yaptık geçen yılki fiyatlar üzerinden, "Üretici elinde tutabilirse ne kadarlık bir gelir artışı sağlayacak?" Analizimizi 100 ton kırmızı buğday üzerinden gerçekleştirdik. 100 ton kırmızı buğday üreten bir üretici eğer hemen, tarladan hasat eder etmez bunu gider, piyasada, borsada satar ise 80 bin liralık bir gelir elde edecek. Biz şöyle bir varsayım ile hareket ettik: Bunu satmadı, lisanslı depoda bekletti aralık ayına kadar. Hem fiyat artacağı hem de teşviklerden de faydalanacağı için aralıkta bunu elektronik ürün senedi olarak satarsa elde edeceği gelir 90 bin lira.

Son ayak... Depolar, lisanslı depolar ve en önemli ayaklardan biri olan Türkiye Ürün İhtisas Borsası. Kuruluş kararname 6 Nisanda yayımlanmış durumda, hemen akabinde kuruluşa ilişkin yönetmeliği de yayımlanmış durumdayız. Esas sözleşme taslağını da hazırladık, şu anda ortaklar konusunda mutabakat da sağlandı. Çok kısa süre içerisinde bahsettiğim 9 tane platformu tek bir platforma taşıyacak olan Türkiye Ürün İhtisas Borsasının da kuruluşu gerçekleşmiş olacak.

Komisyonara arz ettiğim gibi tamamen elektronik ortamda gerçekleşen bir piyasa. Mudi, bir yatırım hesabı açtıktan sonra lisanslı depoya gelir; ürünü, lisanslı yetkili sınıflandırıcı laboratuvarlardan analiz edilerek eğer kabul edilebilir bir ürün ise lisanslı depoya bırakılır ve lisanslı depoya bırakılan ürün karşılığında da elektronik ürün senedi otomatik olarak yatırım hesabına geçer ve üreticiye bir SMS gelir. Satış işleminde ise aracı kuruma başvurur “Benim bu kadar ELÜS’üm var.” şeklinde satış teklifini yapar, şu andaki platformlarda alış ve satış emirleri kesinleşir. Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), Borsa İstanbul’a da kayıt hizmeti veren kuruluştur, aynen elektronik ürün senedi piyasasına da bu hizmeti vermektedir. Bütün emirler eşleştikten sonra Takasbank’a gider, Takasbank para ve menkul kıymet akışını sağlar, bütün kanuni kesintileri yapar, ilgili hesaplara gönderir ve böylelikle işlem gerçekleşmiş olur. Piyasa tamamen rekabetçidir ve şeffaf bir piyasadır ve en önemli özelliği de kayıt dışılık sıfırdır diyebiliriz.

Bütün bu imkânlardan kuru üzümün de yararlanmasına yönelik tebliğimizi biz hazırladık ve 2017’nin dördüncü ayında yürürlüğe aldık. Şu anda TARİŞ Üzüm Birliği lisanslı depoculuk anonim şirketi kurulmuş durumda, faaliyet izni çalışmaları da devam ediyor. İzmir Kemalpaşa’da 5 bin ton üzerinden çalışmalar devam ediyor, mevcut bir deponun modernizasyonu söz konusu. İnşallah, bu yıl içerisinde bunun bu deponun lisanslandırılarak faaliyete alınmasını sağlayacağız.

Yalnız, söz konusu tebliğde hazırlık aşamasında bize gelen talepler üzerinde, iş biraz daha reele gelince bazı değişiklikler yapılması gerekliliği hasıl oldu. Dolayısıyla, bu tebliğle ilgili hem TARİŞ hem ticaret borsası hem ihracatçılar üzerinden bazı geri dönüşler aldık. Tebliğin yaklaşık bir ay içerisinde bazı hususlarını revize etmeyi planlıyoruz. Bu revizeden sonra büyük ihtimal TARİŞ hemen hızlı bir şekilde revize hâliyle bize başvurusunu yapacak ve bu yıl içerisinde kuru üzümü de lisanslı depo kapsamına almış olacağız. Aldığımız takdirde, hem kuru üzüm üreticileri hem de ticareti yapanlar, biraz evvel Komisyonara arz etmiş olduğum bütün avantajlardan da faydalanabilecektir.

Lisanslı depoculukla ilgili kısa olarak bunları arz edebilirim.

Tekrar saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Size sorularımız olacak.

Sayın Bakanım, buyurun.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sunumu yapan arkadaşlarımıza teşekkür ederim, değerli bilgiler bize verdiler. Birkaç tane soruyla konuyu birazcık daha detaylandırmak istiyorum.

Bir tanesi, arkadaşlarımıza, bu yılki yatırım programında, lisanslı depoculukla ilgili Bakanlığımızın yatırımında ne kadar para ayrıldı, ayrıldı mı, önce onu bir sorayım. Örneğin, “Kemalpaşa’da kuru üzümle ilgili yapılmaya devam ediliyor.” diyorsunuz. Buna benzer yatırım programınızda kaç tane lisanslı depo öngörüyorsunuz 2018 ve önümüzdeki yıllar için? Birincisi bu.

İkincisi “Yetkilendirilen ticaret borsası 9.” demiştin Hakan. Onların isimlerini sonra detaylandırırsan iyi olur yani hangi ticaret borsaları.

Bir diğer konu, şimdi, bu sistemde geline aşamayla başladığımız sunumda “106 tane kuruluş izni verilen lisanslı depo işletmesi” dedik, bir sonraki slaytımızda 103 şirketin tamamına lisans verildiğindeki rakamı verdik. O 3 tane nedir? 106’dan 103’e indik, kaçırdığımız bir şey mi oldu, onu açıkçası merak ettim.

Bir de güzel bir örnek verdin: “Hububatta 10 bin küsur bir fark oluyor depoya alırsak.” Bunun üzüm için, kuru üzüm için bir çalışmasını yapabilir misiniz? Tahmin ediyorum, şu anda elinizde yok ama Komisyonumuza böyle bir çalışma yaparsanız çok faydası olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Celil Bey, buyurun.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli misafirler; hoş geldiniz.

Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Bu lisanslı depoculuk, tabii, çok önemli. Bununla ilgili planlama nedir? Mesela, Türkiye’de kaç tane lisanslı depoculuğa ihtiyaç vardır bu sektörel analizle beraber?

İkincisi, anahtar kelime “arz ve talep arasındaki dengeler” tabii. Bu, aynı zamanda, lisanslı depoculuk çalışmaları, üzüm örneğinden gidecek olursak “Bizim piyasada şu kadar arzımız var, bu kadar fazlamız var.” gibi planlamaları içeriyor mu? Üzüm örneğinden diğerleri için de geçerli bu efendim.

Diğer sorum analizle ilgili. Analiz nelere kapsıyor? Bu, tabii, bazı maddelerin... İşte, mesela GDO söz konusu olduğu zaman tespit edilmesi çok zor. Bu analizler konusundaki standardizasyonu da merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu, buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ediyorum.

Lisanslı depoculuk, tabii, çok önemli. Dünyada da özellikle Amerika’da başladı. Türkiye’de de yaygınlaşmasına biz de destek veriyoruz.

Senetlerin el değiştirmesinin iyi olduğunu söylediniz. Evet, ben de katılıyorum. Peki, böyle bir veri var mı elimizde? Ne kadar el değiştiriyor? Bu, aynen piyasada dönen çekler gibi, ne kadar çok dönerse paraya ihtiyaç olmaz.

Bir de bundan sonraki sunum Hocamın ama TKDK da sunum yapacak. TKDK da acaba bu lisanslı depolara ya da böyle çelik silolara, kurumlarına destek veriyor mu, kredi olanakları, hibeler sağlıyor mu? Onları da ben bir öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Onları dinleyeceğiz.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Onunla bağlantılı çünkü araya Hoca gireceği için...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Sarıbal, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Ben de teşekkür ediyorum.

İki şey sormak isterim. Bir tanesi, bu analiz ve standart meselesi. Şu anda yaptığınız çalışmalar sonrasında üreticiden hakikaten ne kadar ürün geliyor yani gelen kaç numunenin kaçını alıyorsunuz, kaç tanesini geri gönderiyorsunuz? Yaklaşık oranımız nedir? Bunun da gerekçeleri nelerdir öğrenmek isterim.

İkincisi de bu senetleri belirlerken hangi fiyat üzerinden belirliyorsunuz? Fiyat analiziniz nedir? Bunu öğrenmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Yatırım için bütçe ayrılması... Bakanlık olarak bu yatırımlara yönelik herhangi bir destek ya da herhangi bir aktarım yapmadığımız için bütçede böyle bir kalemimiz bulunmamaktadır. Şu anda yatırımcılar tamamen kendi imkânlarıyla ve biraz evvel arz etmiş olduğum teşviklerden faydalanarak bir yatırım gerçekleştirmekte.

Şu anda hemen hızlı bir şekilde not aldım: Konya, Polatlı, Çorum, Edirne, Giresun. Sayın Vekilim, 2-3 tanesini hatırlayamadım, onu daha sonra raporda tekrar arz ederim. Bu 106 ve 103 için özür diliyorum, bir maddi hata. Şu anda 106 tane depomuz var.

Kuru üzümle ilgili çalışmayı da hemen hızlı bir şekilde gerçekleştirip o fiyat analizini de hemen arz edeceğiz Komisyonca.

Hedeflerle ilgili... Öncelikli hedefimiz, 2018 yılında 2,5 milyon tona ulaşabilmek.

Ne kadarlık bir lisanslı depo optimumdur, bunu da analiz ettik. Şu andaki lisanslı depoya konu olabilecek ürünlerdeki üretim kapasitemiz yaklaşık 50 milyon tona yakın. Piyasada genel kabul görmüş olan -bu konuda literatürler de var- dörtte 1'ini depolayabilecek bir kapasite optimum olarak görülüyor. Dolayısıyla bizim bütün ürünlerde 10-12 milyonluk bir kapasiteye ulaşmamız lisanslı depoculuk için şu anda optimumdur diyebiliriz.

Analizlerle ilgili... Analizde baz aldığımız kriter TSE kriterleri. TSE'de hangi analizin ne şekilde yapılacağı ve sonuçların ne şekilde değerlendirileceğine ilişkin tablolar var. Bu tablolar bizim yetkili sınıflandırıcılarımız tarafından yapılan analize esas kabul ediliyor ancak bazı durumlarda TSE'nin standartlarında piyasayla uyumlayan noktalar da gerçekleşebiliyor. Bu durumda bütün sektör temsilcilerini bir araya toplayarak o tablolara ufak tefek eklemeler ve değişiklikler de Bakanlığımız yetkisi dâhilinde gerçekleştirilmektedir.

Elektronik ürün senetlerinin el değişimi... 2017'de işlem hacmimiz 690 milyon TL ve 2018 yılında çok büyük ihtimal kapasite arttığı için de yaklaşık 1 milyar TL'yi aşmış olacağız. Dolayısıyla eski parayla 1 katrilyonluk bir e-değişim ve kayıt dışı da sıfır olduğu için önemli bir rakam. Tabii, burada şunun da altını çizeyim: Gelir İdaresiyle yapmış olduğumuz çalışmada biz bu elektronik ürün senedinin e-değişiminde faturayı da kaldırmış durumdayız. Elektronik ürün senedi alım satım belgesi ürettik. Her işlem yapıldığı anda o işleme ilişkin, fatura yerine geçer şekliyle -Maliye Bakanlığımız da bunu kabul etti- bu belge otomatik olarak bütün birimlere, hem Bakanlığımıza hem de Gelir İdaresine ulaşıyor. Yani yaklaşık 690 milyon TL'lik yapılmış olan bu işlem kuruluş kuruluş Maliyemiz tarafından da takip ediliyor. Amacımız, çok kısa süre içerisinde bunu olabildiğince artırabilmek.

Gelen ürünün ne kadarı depoya kabul ediliyor? Şu anda kapasitemiz daha az ve bu sistemi çok yakından takip eden ve üretimini de buna göre şekillendiren üreticiler lisanslı depoya ulaşabildiği için ürünlerin yüzde 95'i lisanslı depoya kabul edilebiliyor.

Fiyatlar nasıl belirleniyor? Fiyatlar, tamamen, alış teklifi ve satış teklifleri üzerinden rekabetçi ve şeffaf bir piyasada belirleniyor. ELÜS alıcısı ve ELÜS satıcısı aracı kurumlara üye. Şu anda 2 türlü aracı kurumumuz var. Bunlardan bir tanesi ticaret borsalarınca kurulmuş olan aracı şirketler, birisi de -işte, Vakıf Yatırım, Ziraat Yatırım, Garanti Yatırım gibi- bankaların aracı kurumları. Bizim ELÜS sahibi olanlar buralarda yatırım hesabı açmış durumda. ELÜS'ünü satmak istediği zaman borsa fiyatlarını ya

da kaçtan satmak istiyorsa miktar ve satış fiyatını sisteme giriş sağlıyor aracı kurum üzerinden. Bunlar yaklaşık on beş dakika ya da yarım saat süren seanslarda... Aynı zamanda diğer aracı kurumlardan da satış teklifleri geliyor. Alış teklifleri ve satış teklifleri elektronik ortamda eğer kesişmiş ise, eşleşmiş ise alım satım işlemi tamamlanıyor ve bundan sonra, biraz evvel arz ettiğim gibi, bilgiler MKK'ya gidiyor, MKK'dan Takasbanka geçiyor ve Takasbank alıcının parasını, alıcının ELÜS'ünü diğer kişinin yatırım hesabına, diğer kişinin parasını da ELÜS satıcısının hesabına otomatik olarak getiriyor ve bütün işlemler SMS üzerinden hem alıcı hem de satıcı bilgilendirilmiş oluyor. Bu konuya ilişkin vergi mevzuatından doğan belge de yine e-mail'lerine ulaşıyor ve vergisel açıdan kullanılabilir.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Özur dilerim ama tam da burada bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sarıbal.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Burada benim özellikle söylemek istediğim, lisanslı depoculuk, alım sırasında, bu senetleri verirken fiyatı hangi gerekçelerle... Mesela temmuz ayında gümrük indirilmesi sonucu çiftçinin piyasada karşılaştığı ürün fiyat riski, mesela Karacabey'de 980 TL/ton ürününü sattı, gümrükler indi ve bir anda 840 liraya... Yani yaklaşık olarak 120-130 lira falan bir zarar etti üretici bu anlamda. Buna karşı bu lisanslı depoculuğun bir güvenilirliği, enstrümanı var mı? Yani çiftçiden alırken hangi yöntemle, hangi fiyatla... Satarken tamam, bir aracı kurum var, bir düzen var, bir korumacılık var veya bir rekabet etme olanağı var. Peki, çiftçi ürününü getirdiğinde depo bunu alırken hangi yöntemle, neye göre bir fiyat veriyor? Bunu sormaya çalışıyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Buna paralel ben de bir soru sormak istiyorum.

Şimdi, ben borsalarda birkaç kez bu sıcak satışa rastladım. Yani ürün ortaya geliyor, alıcılar da ona fiyat veriyorlar, rekabet söz konusu oluyor ve orada, piyasada bir fiyat oluşuyor. Az önce sayın vekilimin dediği gibi, belki hasat zamanı fiyatlar çok düşük oluyor ama borsada o anda alım yapılıyor. O ürün depoya alınırken, lisanslı depoya alınırken bir senet veriliyor anladığımız kadarıyla, orada bir fiyat yazıyor mu? Yazmıyorsa iyi yani yazıyorsa çünkü o fiyat düşük bir fiyat oluyor, yazmıyorsa senet el değiştirdiği zamanki fiyat üzerinden mi...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Yazmıyor.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – O zaman tamam.

BAŞKAN – Ali Aydınlioğlu, Balıkesir Milletvekilimizin de sorusu olacak.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Ben de teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Ürünü lisanslı depoya koyan üretici, borsaya mutlaka müracaat etmek zorunda mı yoksa dilediği bir yere de lisanslı depoya koyduğu ürünü satabiliyor mu?

İkinci sorum da lisanslı depodaki ürününü teminat gösteren üretici bankalardan kredi alabiliyor mu bu teminat karşısında?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Müsaadeniz olursa en son sorudan başlayayım. Bankalardan kredi almak mümkün, rehin ederek bu rehin karşılığında yüzde 75 oranında, senedin bedelinin yüzde 75'i oranında bankalarımız yoğun bir kredi sağlamakta bu konuda.

Aynı zamanda, biraz evvel arz ettiğim gibi üretici ve üretici örgütleri için de önemli bir destek var. Eğer ELÜS'ün sahibi üreticiyse ELÜS'ünü rehin ettiğinde kullanmış olduğu kredinin faizi tamamen şu anda devlet tarafından karşılanıyor, bu çok önemli bir avantaj. ELÜS satıcısı muhakkak ama muhakkak borsaya başvurmak zorunda çünkü emirler, borsanın kurmuş olduğu platformda eşleşecektir. Yani “Benim ELÜS’üm var, ben borsa dışında bunu alayım, satayım.” diymiyorlar şu anda ki sistemin de gereğidir.

Şöyle olabilir: Eğer ürününü satmak istiyorsa ELÜS'ünü lisanslı depoya götürür, ürününü teslim alır, gider ticaret borsasında, biraz evvel sayın vekilimin dediği gibi satabilir. Buradaki satış tamamen elektronik ortamda, elektronik ürün senetleri üzerinden gerçekleşiyor. Ticaret borsalarında -Konya’da, Edirne’de, Polatlı’da, Ankara’da buna benzer uygulamalar var- direkt spot satış diyoruz, sıcak satış diyoruz, onlar da yine analizden geçiriyor, bazı rakamları şey yapıyor ama ürün bir şekliyle masada dolaşabiliyor.

Lisanslı depoculuk sisteminde ürünü hiç kimse görmüyor. Sadece ve sadece analiz sonuçlarına ve elektronik ürün senedi üzerindeki bilgilere güvenerek bu fiyatı veriyor. Elektronik ürün senedi üzerinde herhangi bir fiyat yok, şu hususun altını çizmek isterim: Lisanslı depolar birer depocu, depolama hizmeti veriyor yani ürünü satın almıyorlar. Üretici götürür lisanslı depoya bırakır, elektronik ürün senedini alır. Sonra ertesi gün platformda bunu istediğine satabilir. Dolayısıyla lisanslı depoya girerken herhangi bir fiyat uygulaması yok. Burada elektronik ürün senedinin sahibinin şunu yapması lazım: Ticaret borsası fiyatlarına bakması lazım, diğer borsa fiyatlarına bakması lazım, işte ithalat, ihracatı belki takip etmesi lazım ve kendi finansal durumuna göre bekletebildiği kadar ürünü bekletip bu fiyat farkından faydalanabilir.

Biraz evvel eksik kalan bir husus vardı, onu da söyleyeyim; Konya, Polatlı, Çorum, Edirne, Düzce, Gaziantep, Lüleburgaz, Ankara ve Bandırma ticaret borsaları da bunlar yetkilendirdiğimiz ticaret borsaları. Burada özellikle Konya sistemin yaklaşık 70’i, bahsetmiş olduğum o 690 milyon TL’lik işlemin yüzde 70’i Konya Borsasının platformunda gerçekleşmekte. Bu bizim için bir test aşaması aslında. Türkiye Ürün İhtisas Borsası kurulup faaliyete geçtiğinde, Türkiye’nin bütün yerlerindeki lisanslı depolarca ihraç edilen ELÜS’lerin tamamı tek bir platformda işlem görecektir ve zaten asıl piyasa o zaman oluşmuş olacaktır.

Lisanslı depoların da fiyat belirleme rolü yoktur.

Not alabildiklerim bunları Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ahmet Tan, Kütahya Milletvekilimizin de size bir suali olacak.

Sonra Bakanımız Sayın Tanrıkulu’nun son sorusu olacak.

Buyurun.

AHMET TAN (Kütahya) – Teşekkür ediyorum ben de sunumlarınız için.

Ben şunu öğrenmek istiyorum: Bu lisanslı depoculukta üretici ürününü getirdiğinde aynı cinsten ürünler birbirine karışıyor mu yoksa sadece belirli bölümlerde ayrı ayrı muhafaza mı ediliyor ürünler?

BAŞKAN – Onu sunumun başında söylemişti, ayrı ayrı...

AHMET TAN (Kütahya) – Kusura bakmayın, sunumun başında olmadığım için herhâlde...

BAŞKAN – Ayrı ayrı depolandığını söylemişti.

AHMET TAN (Kütahya) – Tamam, teşekkür ederim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Ürünler karışmıyor çünkü karşılığında piyasada oluşan ELÜS var ve lisanslı depo o ELÜS’ü alır almaz o ELÜS, örnek veriyorum 10 tonluk yani 10 bin tane Anadolu kırmızı sert ekmeklik birinci sınıf buğday ELÜS’ü getirmişse lisanslı depo tam 10 ton Anadolu kırmızı sert ekmeklik birinci sınıf buğdayı ELÜS sahibine vermek zorunda.

BAŞKAN – Sayın Tanrıkulu, Sayın Bakanım buyurun.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, arkadaşlar bütçede para olmadığını söylediler. Doğal olarak yatırım programında olmadığı için bütçede de para yok, lisanslı depoculuğu özel kesime havale etmiş gözüküyoruz.

Peki, öbür taraftan şöyle bir şey öğrenebilir miyiz: Bu projeler ilk başlarken Dünya Bankasının yeniden yapılandırma, ARIP Projesi kapsamında başlamıştı yani 99’dan itibaren, Hakan hatırlar onları. Şimdi, acaba gene böyle bir uluslararası kuruluşlarda, Adem Bey, Dünya Bankası veya benzer kuruluşlarda Bakanlığımız bir proje yürütüyor mu bu kapsamda ama lisanslı depoculuk ve tarımda yeniden yapılanmayla ilgili olarak?

BAŞKAN – “TSE’den herhangi bir şey istiyor musunuz, belge isteniyor mu bu depolara ürün giderken?” diye... Arkadaşlarım sanki isteniyormuş gibi bir şey söylediler, ben istenmediğini biliyorum ama bu hususta da bir bilginiz varsa onu da...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Sayın Başkanım, depoların lisanslandırılmasında herhangi bir belge istemiyoruz, TSE bizim referans yetkili sınıflandırıcımız pamuk alanında. Dolayısıyla laboratuvar ve analiz aşamasında TSE’yle iş birliği hâlindeyiz. Urfa Borsasıyla dış kaynaklardan faydalanmaya yönelik önemli bir çalışma gerçekleştirildi ve yakın zamanda onun lisans çalışması da sanırım tamamlanabilecek. Tamamladığımız önemli bir çalışma fındıktır. Giresun Ticaret Borsası yine yabancı kaynaklardan faydalanarak bu işlemini tamamlamış ve geçen fındık hasadından evvel onun da faaliyete geçmesini sağladık. Şu andaki doluluk oranı da yaklaşık yüzde 80’leri bulmuş durumda.

Biraz evvel rakamları arz ettim. Gidişat çok iyi, tabii ki muhakkak dış kaynaklı projeler geliştirmeye yönelik hazırlıklarımız var ama şu anda iç kaynaklarla da önemli bir aşamaya gelmiş durumdayız. Dış kaynaklara ilişkin çalışmalarımız da muhakkak plan dâhilindedir.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdür Yardımcımızın da bir katkısı olacak.

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ADEM BAŞAR – Sayın Bakanım, özellikle AB fonlarının kullanımını yoğun şekilde kullandık. Urfa ve Giresun’da büyük ölçüde maliyet oradan karşılandı.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu, buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Şimdi, bu ürünü satın alıyoruz, yedi sekiz ay belki depoda durabilir. Bozulmalar olduğu zaman herhangi bir riske karşı sizin sigortanız var mı? Yani yüzde 1, yüzde 2 asitliği artabilir, çürüyebilir. Bu konuda bir açıklamada bulunursanız son...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Biraz evvel arz ettiğim gibi, lisanslı depo ürünü, ELÜS karşılığında aynen teslim etmek zorunda. Lisanslı depoya lisans verirken şu

şartları arıyoruz: Bir, tesislerini sigortalayacaksınız. İki, içeriye koymuş olduğun, muhafaza etmek üzere almış olduğun ürünü de sigortalayacaksınız, hırsızlık ve yangından tutun bozulmaya kadar. Dolayısıyla sigorta kapsamında eğer üründe böyle bir durumla karşılaşılırsa, sorumluluk da depoda olduğu için -ilaçlaması, devir daimi konusunda- sonuçta kendi ürünü de değil, geldiği zaman da aynen teslim etmek zorunda, bütün zarar depocuya ait. O nedenle hassaslar bu konuda ama olabilir, olursa da sigorta kapsamında, tabii ki bunlarla karşılaşılıyor ama ne kadar iyi muhafaza ederseniz edin tarımsal ürün fire verir. Buna ilişkin de fire tarifeleri onaylıyoruz, ticaret borsalarıyla görüşüyoruz. Çünkü 10 bin ton için geldi, 10 bin ton veremez çünkü muhakkak ama muhakkak bir kilo kaybı olacaktır. Onayladığımız tarife üzerinden de lisanslı depo o miktarı düşerek ürünü teslim ediyor ama tabii kafasına göre değil, bunların hepsi onaylanmış tarifeler üzerinden.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Son bir soru özür dileyerek...

BAŞKAN – Estağfurullah.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Şimdi, siz bu işi yapıyorsunuz, tabii sayın vekilim sordu, kırsal kalkınma, ayrıca TMO'da var. Yani burada bir üst çatı, bir koordinasyon var mı? Türkiye'de başka kuruluşların da desteklediği, efendim, bu depolarla ilgili bir hedefimizin oluşması gerekir diye düşünüyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI İÇ TİCARET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ HAKAN ÇALIŞ – Toprak Mahsulleri Ofisi lisanslı depoculuğun en büyük mudisi çünkü bir regülatör kuruluşun fiyatı dengeleyebilmek için en fazla elektronik ürün senedini alan ve satan, hem bu rolü var, son dönemde bu rolünü de gerçekten çok iyi bir şekliyle ifa ediyor. Bir de son dönemde Toprak Mahsulleri Ofisinin bu rolünü artırmaya yönelik çalışmaları da var. Fiziksel depolamadan çıkıp piyasayı tamamen elektronik ürün senetleri üzerinden regüle etmeye yönelik çalışmaları var. Önemli ihaleler de gerçekleştiriyor, uzun süre kira garantili depo yapım ihalesi. O ihaleyi alan şirketlere bizler de lisans veriyoruz. Sanırım önümüzdeki üç dört yıllık periyotta TMO fiziksel depolamadan çıkıp yani sıcak ürün depolamadan çıkıp -ki çünkü çok büyük, çok köklü bir kuruluş, depolar eskidi, ürün zayıflatları da önemli boyutta- özel sektöre devredip, özel sektörden kastımız da kontrollü, lisanslı depolara devredip görevini, regülasyon görevini elektronik ürün senetleri üzerinden yapmak. Dolayısıyla biz Toprak Mahsulleri Ofisiyle sıkı bir iş birliği hâlindeyiz lisanslı depoculuk sisteminin gelişmesine ve yaygınlaşmasına yönelik olarak.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Hocam, zannediyorum sizin sunumunuz yok, uygun görürseniz sizi karşımıza alacağız.

Şimdi söz sırası Profesör Doktor İbrahim Saraçoğlu Hocamızda.

Hocam, tekrar Komisyonumuza hoş geldiniz, zaman ayırdığınız için de ayrıca teşekkür ediyoruz.

Buyurun Hocam.

3.- Profesör Doktor İbrahim Adnan Saraçoğlu'nun, tarım ürünlerimizin genetik kaynağının korunması, zirai ilaçlama, kuru üzüm ve yaş üzümün faydaları hakkında sunumu

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Sayın Başkan, değerli şahsınızda tüm misafirlerimize hayırlı uğurlu bir gün diliyorum.

Burada benim bu konuyla ilgili davet edilmemüzümle ilgili, kuru üzümle ilgiliydi.

BAŞKAN – Yaşı da dâhil Hocam.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Yaşı da dâhil, evet.

Bunun doğru anlaşılabilmesi için size çocukluğumdan kalan bir anımı anlatmak isterim. Ben malum aslen Safranboluluyum. Safranbolu evlerinin bahçeleri vardır, böyle durumunuza göre, 1 dönüm, 500 metrekare veya 2 dönüm kadar. Bahçemizde bir Çavuş üzümü vardı. Bu, mis gibi kokar, lezzetinden ve tadından duramazsınız yani hem burnunuza hem ağzınıza verdiği enfes bir tat var. Biz okul tatil olduğunda Safranbolu'ya gelir, mayıs ayının sonundan eylülün ortasına kadar kalırız ve Bazı Karadeniz, Devrek, Çaycuma, Eflâni, işte bu yörelerde sık sık yağmur yağar on günde bir, on beş günde bir fakat kesinlikle bu üzümlerde, elmalarda, eriklerde, şeftalilerimizde böyle bir mantar hastalığı, bir küf göremezsiniz. Fakat şimdi ne hikmetse nimetin illete dönüştüğü bir döneme geçmiş durumdayız.

İkinci bir anıma geliyorum. Sayın Cumhurbaşkanımız Külliye'de 45'inci Muhtarlar Toplantısı'nı yapıyor, biz de oraya davetliyiz, muhtarlara hoş geldiniz diyoruz. İşte yuvarlak masada muhtarlar var. Ne yapıyorsun muhtar? Selamünaleyküm. "Aleykümselem." Ne işle iştigal edersin? "Hocam, benim üzüm bağım var." diyor. Peki, kaç defa ilaç veriyorsun bir sezonda dedim. "12 defa filan." Ben o sırada o "12" deyince birden ayağa kalkmışım. Sen ne yaptın muhtar deyince korumalar da üzerimize "Bir şey mi oldu Hocam?" der gibi, yok dedim.

Şimdi, bakın, kanunlar ve yönetmelikler eğitilmiş insanlar içindir. Köylümüzü eğitmek zorundayız ve bu sorumluluğu yüklemek zorundayız. Bir sezonda en fazla 2 defa ilaç verebiliriz bir yaş ürüne yani taze meyveye. Bu, çok büyük bir sorun.

1 Ekim 2017'de Geyve Belediyesi beni oraya davet etti "Hocam, ayva fuarına gelin, köylü sizi seviyor, halk seviyor, burada konuşun." diye. Neyse gittik. Orada da işte üzümler var, ayva var, değişik taze meyveler var. Muhtara sordum, bir işletmeci orada muhtarmış, muhtar kaç defa ilaç veriyorsunuz dedim herkesin ortasında. "En az 10 defa." dedi. Yapamazlar Sayın Başkan. Bir sezonda en fazla 2 defa zirai ilaç verilebilir; bu, kesin değişmez bir kuraldır. Bu, eskiden beri böyle yani yirmi yıl önce de bu böyleydi. Fakat bunun değişimi ne zaman başladı? Bunun değişimi genetik kaynaklarımızı kullanmamamıza bağlı. Bugün içinizde herkese Kütahya, Yozgat, Diyarbakır, Urfa, Trabzon, Rize nereden gelirse gelsin, sorun "Ya, benim çocukluğumun meyvesi, sebzesi artık yok, o lezzeti, o tadı alamıyorum." diyecektir. Neden? Çünkü piyasaya bugün çıktığımızda 3 çeşit elma vardır, ya sarıdır ya kırmızıdır veya yeşildir, üzümde de keza böyle, kırmızı, sarı, bir şeyler var işte, Thompson, özellikle buna hâkim, armutta da böyle 3 çeşit armut, başkasını göremiyorsunuz. Şimdi, bakın, elma veya armut sindirim sistemini kolaylaştırıcı bir meyvedir, bağırsaklardaki gazı alır ve sindirimi kolaylaştırır ama şimdi elma yiyorsunuz Sayın Başkan, armut yiyorsunuz "Şişiyorum." diyor insanlar. Yani sindirimi kolaylaştırıcı bir özelliği kalmamış, aksine zorlaştırıyor. İşte bunun nedeni, lojistiğinin doğal genetik kaynaklarımızdan çıkan sebze ve meyvelerin yapılamaması. Yani siz bugün hibrit olmayan bir domatesi alıp Antalya'dan İstanbul'a getiremezsiniz nakliye esnasında zayi olur; bu, sebze için de meyveler için de böyle. Dolayısıyla işte Thompson üzümleri getirildi, işte Korint üzümleri getirildi ve piyasa da gördüğünüz bu iki üç çeşit üzümü tüketiyor. Yalnız, bilinmesi gereken bir şey var, bu genetik kaynaklarımızdaki sebze ve meyveleri toplum tüketemiyor, siz ancak köyünüze giderseniz orada hâlâ eski meyve ağaçlarınızı görebilirsiniz, oradan alırsınız. Fakat bunlar nakliyeye gelmez, esas korunması gereken bunlardır yani bunlar genetik kaynaklardır.

Örnek veriyorum: Taşköprü'nün sarımsağı dünyaca ünlüdür. Tunceli'nin sarımsağı dünyaca ünlüdür. Şimdi o yöreye Çin sarımsağını ektiler. Bu ne demektir? Eğer bulunduğunuz bölgeye oranın endemik meyvesi veya bitkisi dışında ne ekerseniz ekin düşman askerini oraya, kışlaya sokmanıza benzer ve nitekim Taşköprü sarımsağı tür değiştirmeye başladı. Neden? Çünkü Çin sarımsağına müsaade ediliyor yani yer yer bunlar görülüyor.

Aynı şekilde tekrar üzüme dönecek olursak efendim. Bakın, söyledim, bu yörelerdeki genetik kaynaklarımız, doğal genetik kaynaklarımız... Sultan Murat Yaylası'na giderken "Yukarı Hopşera" diye bir köy var, bugünkü adı "Akdoğan" girin o köyün içerisine en az 300 metre yol üzerinde 80 çeşit elma göreceksiniz, 50 çeşidin üstünde armut göreceksiniz. Bu ne büyük bir zenginliktir? Ama biz bunların hiçbirini kullanmıyoruz, ithal edilen, yurt dışından gelen 3 çeşit armut, 3 çeşit üzüm, 3 çeşit elmaya mahkûm olduk. İşte elmayı dolapta saklıyorsunuz bir ay, iki ay, istediğiniz kadar dayanır ama yediğinizde gaz ve şişkinlik yapıyor. Esas toplumun tüketmesi gereken bu genetik kaynaklarımızdaki sebze ve meyvelerimizdir.

Hülasaten şunu söylemek istiyorum: Yani ben sunum yapacağımı bilseydim, böyle bir imkânın olduğunu, Sayın Başkan, sunumla gelirdim bunları görsel olarak anlatmak için. Şimdi, bakın, neden zirai ilaç vurmak zorunda kalıyorsunuz? Bir Korint veya bir Thompson, bunlar hep yurt dışı şeyler. Efendim, bunlar özel olarak aşılanmış. Mesela, İsrail ağaçları var, bodur meyve ağaçları, bunlar televizyonlarda bile satılmaya başlandı. Yani bunlara kesinlikle müsaade edilmemesi lazım çünkü her aşılama ağacın bağışıklık sistemi düşüyor. Yani yakın akraba evliliğini düşünüyoruz, tıbben böyle bir örnek basitçe verebilirim; yakın akraba evliliklerinde sakat çocukların doğma riski çok yüksektir. Sizin de neyle neyi dölleyeceğinizi çok iyi bilmeniz lazım ve siz bunların bağışıklık sistemi zayıfladığı için her yağıştan sonra küf ve mantar oluşmaması için zirai ilaç veriyorsunuz. Bunu yapanlar dünyada bellidir yani elinde bu sektörün tutanlar var, hem zirai ilaç sektörünü tutuyor elinde hem de tohum sektörünü tutuyor. Dolayısıyla, halkın bu zirai ilaç bakımından zengin gıdaları, meyveleri tüketmemesi lazım. Yani köylümüzün bu konuda eğitilmesi şart.

Bir de şunu söyleyeyim: Kuru üzüm... Bakın bunlar klinik deneyleri yapılmış, en güçlü antioksidandır. Ritim bozukluğu var ise -aritmî veya ekstrasistol kalpte- bunu düzeltebilen yegâne meyve taze yaş üzümdür. Bir hafta yersiniz, ritim bozukluğunuz düzelir. DNA hasarına karşı muhteşem koruyucu bir özelliği vardır hem tazesinin hem kurusunun. Günde 84 gram kuru üzüm tükettiğinizde kolesterolünüzü düşürür, damar sertliğini önler, içerisinde bulundurduğu özel şekerler var fruktan gibi, bunlar da kolon kanserini önler; özellikle çocukların ağızda çok bol bulunan "streptokokus mutans" dediğimiz, diş çürümeye sebebiyet veren bu bakteriyi yok eden taze, kuru üzümdür.

Şimdi, ben sabrınız için teşekkür ediyorum.

Köylülerimizin eğitilmesi lazım bu zirai ilaç konusunda. Belki bir şey daha var, Allah müsrif kulunu sevmez. Yaklaşık 15 milyon ton sebze ve meyve Anadolu'da tarlada çürüyüp gidiyor. Dünya ortalaması, sebze ve meyve üreten ülkelere göre bu 11 milyon tondur yani Türkiye çaplı yüz ölçümünü esas aldığımızda, bu Almanya'da da böyle, Avusturya'da da böyle, tarım yapılan ülkelerde tarlada maalesef bu ürünler bu şekilde heba olup gidiyor.

Son, kapatırken yüce kitabın, ilim kitabının son ayeti, Maide Suresi'nin, 5'inci surenin 3, 4 ve 5'inci ayetleridir, bu 3, 4 ve 5'te Allah artık Kur'an'ı tamamlıyor, "Size bu yüce kitabı tamamladım, dininizi tamamladım." deyip 5'inci ayette nasihat ediyor: "Size verdiğim nimetlerimin en lezzet olanlarından tüketiniz." Ve bugün elmayı yiyorsunuz, tadı yok tuzu yok; armut yiyorsunuz, taş gibi, lezzet yok ama Anadolu'nun bağrından, nereden geldiyseniz, köyünüzdeki o sebze ve meyvenin lezzetini biliyorsunuz, orada onlar var fakat bunlar da kaybolup gidiyor. Çünkü bu yeni "teknolojik ağaçlar" diyeyim ben, "yakışıklı meyve ağaçları" oradaki bütün genetik kaynaklarımızın da yok olmasına neden oluyor.

Dolayısıyla, Anadolu bir genetik kaynaktır ve bu kaynaklarımızın korunması lazım çünkü günümüzde, "domates tohumu" diyorsunuz Sayın Başkan, 1 kilo domates tohumu 200 bin TL. Eskiden köylü kendi domates tohumunu eker, domatesini alır, bir kısmını da tohumluk bırakırdı; şimdi kalktı onlar yani öyle bir şey yok. Buğdayda da bu böyle, eskiden köylü kendi buğdayını elek üstü eler, bir

dahaki yıla buğdayını kendisi ekerdi; şimdi yok, firmalardan satın alınıyor bunlar. Tohum 200 bin TL. Belki şunu savunacaklardır: Efendim, dünya nüfusu hızla artıyor, bizim yüksek verimli tohumlara ihtiyacımız var. Ya, mübarek adam, bunu niye böyle söylüyorsunuz? Fakir bir insan kilosu 200 bin TL olan bir tohumu nasıl satın alacak? Siz açıklıkla savaşıyorsunuz. Siz önce fakirlikle savaşın, bunu ortadan kaldırın, bak o zaman nasıl olacaktır doğal tohumu.

Evet, ben sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Estağfurullah.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Sorulacak bir soru varsa memnuniyetle cevap vermek isterim.

BAŞKAN – Hocam, verdiğiniz kıymetli bilgiler için çok teşekkür ediyoruz.

Ben ritim bozukluğumu bilmiyordum, onu öğrenmiş oldum.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Yalnız, çekirdekli olması lazım Sayın Başkan, yani çekirdekli, siyah üzüm veya beyaz üzüm. Yerken 8-10 tanesinin çekirdeğini de çiğneyeceksiniz, daha aynı gün kalbinizdeki ekstrasistolün ortadan kalktığını hayretle göreceksiniz.

BAŞKAN – Kolesterolle etkisini de yeni öğrenmiş oldum ama...

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Kuru üzümün...

BAŞKAN – Eksik bıraktığımız hususlar var.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Mesela?

BAŞKAN – Mesela asma yaprağı Hocam, bundan hiç söz etmedik. Celil Hocam hatırlattılar. Türevleri var üzümün, üzümünden elde edilmiş başta pekmezimiz olmak üzere, Anadolu’da kimi yerde “köme” derler, kimi yerde “pestil, bastık, sucuk” gibi türevlerinin de faydaları var mıdır? Bunlar tüketilmeli midir? Toplumu bilinçlendirmek adına ve üzümle ilgili eksik bıraktığımız, bilmediğimiz hususların bilinmesi adına sizleri davet ettik.

Bu hususlarda da varsa katkılarınız, onu da alacağım ancak Sayın Sarıbal da bir soru soracak galiba.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Şöyle, benimki sorudan çok, Hocamın yaptığı bazı tespitler üzerinden bir tahlil yapmaktı.

BAŞKAN – Buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hocam isterse sizin söylediğiniz, eksik kalanlar üzerinden açıklamaları varsa yapsın, ben Hocamın söyledikleri üzerinden, mevcut durum üzerinden hem üzümü bağlayan hem Türkiye’deki genel tarım politikası üzerinden bir analiz yapmak isterim eğer uygun bulursanız.

BAŞKAN – Peki, estağfurullah.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Evet, şimdi, tabii ki bakın, üzüm olsun, dut olsun yani pekmezini yapamayacağınız bir meyve yok, yeter ki doğal olsun ama. Şimdi, üzüm pekmezi öyle bir nimettir ki fazla kaynatılmamak kaydı şartıyla, bu “CRP” dediğimiz kimyasal reaktif protein, kandaki CRP’yi düşürebilme gücüne sahiptir; besleyicidir, çok sağlıklıdır, antioksidan özelliği vardır.

Dut pekmezi mesela, bakın, kimsenin bilmediği bir şey, meyve olarak dut hem egzamaya karşıdır, kurusu ise -bırakın pekmezini, bunların kurutulmuş hâli- beyaz dut kurusu ise nedir? Egzamaya karşı ve gene kandaki CRP’yi düşürmek için... Modern tıp bugün düşüremez, bakteriyel CRP’yi düşüremez

Sayın Başkan -bunu televizyonda da söylüyorum- ama beyaz dut kurusuyla düşürürsünüz. Hatta öyle ki bakın, bu konuda arayan insanlar var. Mesela bir hastanede başhekim “Hocam, haftada bir sezon geliyor, 4-5 yaşındaki çocuklarda CRP çok yüksek, 250, 300, 400’e çıkıyor ve bunlar yoğun bakıma alınıyor, bu çocukların yüzde 90’ı kaybediliyor. Ama ben geçmiş yıllarda sizin bir televizyon programınızda duymuştum, dut kurusunu kaynatıp içtiğinizde veya bunun pekmezini verdiğinizde CRP düşüyor. İnanın, daha ertesi gün yoğun bakımdan bu çocuklar çıkarılıyor.” diyor. Evet, yani bunların türevleri... Şimdi, üzüm pekmezini yanında tahinle karıştırabilirsiniz.

Bakın, Osmanlı’nın seferihümayuna giderken ilk gönderdiği yağ, biliyorsunuz, susam yağıdır. Anadolu, Konya Ovası eskiden susam deryasıydı. Kardiyovasküler rahatsızlıklar, kalp damar rahatsızlıkları Konya’da had safhadadır. Neden? Çünkü orada bir şeyi eksik yapıyorlar. Yağlı ekmekleri mi bir şeyleri var onların?

BAŞKAN – Etli ekmek.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Hah, akşam yiyorlar yani böyle. Şimdi, Antep’e bakıyorsunuz, Antep’te de yağlı yemekler çok ama kardiyovasküler rahatsızlıklar o kadar yüksek değil. Neden? Çünkü Antep’in kalp damar rahatsızlıklarına göre vazgeçemedikleri ikinci koruyucu bir gıdaları var, Antep fıstığı ve onun yağı. Damar sertliğine karşı müthiş, kolesterolü düşürmede, trigliseridi düşürmede, yağ metabolizmasını dengede tutmada meşhurdur fakat Konyalılarda niye yüksek? Efendim, onlar eskiden susamı çok tüketiyorlardı, susam kalmadı Anadolu’da, ekmiyorlar yani sofranızdan en önemli bir yan ürünü çıkarmış oluyorsunuz. Dolayısıyla sizin o etli ekmekleriniz filan neticede, çok fazla bunu tükettiğinizden dolayı kalp damar rahatsızlıkları yüksek seyrini gösteriyor.

Pekmeze karşı olan bazı bilim adamlarımız var, külliyan yalan. Bilmeden, araştırmadan yok “Bal tüketmeyin.”, yok “Pekmez sağlıksızdır.” “Meyvenin içinde früktoz var, tüketmeyin.” Yanlış. İnsan metabolizmasında... Gördüğüm kadarıyla, Celil Hocamız tıp doktorudur, değil mi efendim? Glikolüz, biliyorsunuz Hocam, neticede früktozu glikoza karaciğer zaten çeviriyor. Niçin böyle uyduruk konuşuyorlar, bilmeden, onu anlamıyorum.

Sayın Başkan, laf lafı açıyor, bir de “Ekmek yemeyin.” diyorlar. Ekmeği özellikle tüketeceksiniz, kansere karşı, ülseratif kolite karşı, diyabete karşı ekmeği tüketeceksiniz ama nasıl bir ekmek, nasıl bir buğday, onu da inşallah bir gün sizlere anlatırım.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Hocam, zeytinyağından da biraz bahsetseniz.

BAŞKAN – Hocam, bir şeyi belki yine unuttuk. Yaprak özellikle...

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Üzüm yaprağı.

BAŞKAN – Evet.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Bakın, efendim -kitabımda da var bu ama anlatayım- asma yaprağı öyle bir nimettir ki... 1235-45’li yıllarda dedemiz –insan atasına saygı duymak zorunda- Mevlâna Celâlettin Rûmî’nin yazdığı bir kitap var, meşhur kitabı, biliyorsunuz, orada der ki: “Öyle dertler vardır ki devası içinden çıkar.” Bugün aşı yapıyorsunuz, hastalığa sebep olan bakteriyi alıyorsunuz, onu az miktarda eziyorsunuz, hastaya enjekte ediyorsunuz, bunun adı oluyor aşı. Osmanlı, 1535 yılında işte bu çiçek aşını bulmuş bir toplumuz biz. İngiltere’nin Büyükelçisi -Leydi Mary Montagu’tır karısı- karısı ve çocukları çiçek hastalığını yakalanıyor, yüzleri yara içinde... Pardon, çocukları yakalanmıyor, yakalanmaması için çiçek aşısını Osmanlı’da İstanbul’da öğreniyor ve bütün dünyaya yayıyor. Bakın, 1535 bu söylediğim. 1760’lı yıllarda İngiltere’de bir adam çıkıyor “Çiçek aşısını ben buldum.” diyor, dünyaya onun adını yayıyorlar. Ya, senin deden bunu çok önceden buldu zaten. Anadolu’da bir laf vardır “Boş duran eşeğe semer vuran çok olur.” Sahipsiz eşeği bulmuş adam,

alıp götürüyor. Sahip çıkmazsanız kültüre... Şimdi, dönüyorum Mesnevi’de Mevlâna’nın söylediğine “Öyle dertler vardır ki devası içinden çıkar.” Alkolün devası asma yaprağındadır çünkü alkol elde ediyorsunuz ya fakat onun yaprağını kaynatıp içerseniz alkolik bir adama çok büyük bir oranda yardım etmiş olursunuz alkolü terk etmesi için yani asma yaprağı. Tabii ki bunun turşusu yapılarak işte yaprak sarmasıdır, şudur budur. Kültürümüzde bu var. Doğa asla çöp üretmez. Yok böyle bir şey. Eğer biz bir şeye “çöp” diyorsak bilin ki o konuda bilgi sahibi değiliz demektir çünkü Allah nafil ve boşuna hiçbir şeyi yaratmamıştır. Dolayısıyla asma yaprağı da alkole karşı bulunmaz bir savaş vericidir, tazesı olacak ama kurutulmuşu olmaz.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Bağımlılıktan kurtulmak için mi ifade ettiniz?

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Evet.

BAŞKAN – Peki, Hocam, son olarak da... Arkadaşlarımız, Necip Başkanım hatırlattı, üzüm sirkesi ile elma sirkesi arasında bir rekabet de var.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Doğrudur.

Efendim, bakın, her ikisinin kimyasına baktığınız zaman, üzüm ve elma yani içerisindeki kimya değişik. Biri, bir diğerrinin yerini dolduramaz yani üzüm sirkesinin yaptığı işi elma sirkesi yapamaz, elma sirkesinin yaptığı işi de üzüm sirkesi yapamaz. Anadolu der ki: “Keskin sirke küpüne zarar.” Dolayısıyla keskinlik derecesi en yüksek olabilecek sirke türü üzüm sirkesidir yani pH’ını çok düşürebilirsiniz, oldukça asitik yapabilirsiniz ancak elma sirkesi, sivilcelere karşı, içerisinde bulunan asetil gruplara, aromatik, halkalı gruplara “CH3” dediğimiz metil grupları zengin bağlı olduğu için deri hastalıklarında bulunmaz bir nimettir, onun yerini üzüm sirkesi dolduramaz yani sedef hastalığında ve egzamada. Tek başına elma sirkesi yeterli mi? Hayır, onun beraberinde sarımsak yağını da kullanacaksınız, karabaş bitkisi var Anadolu’nun, bunu kullanacaksınız, evvelallah egzamada ve sedef hastalığında oldukça etkili. Yani biri, diğerrinin yerini dolduramaz. Mesela, genç kızlarda sivilceler ergenlik çaığında çok görülür, yapacakları şey: Bir yemek kaşığı maden suyu, bir yemek kaşığı doğal elma sirkesi –fabrikasyon olmaz, sentetik olmaz, aşılmasını asetik asitle yapıyorlar, olmaz, illa doğal olanı kullanacaksınız- yüzünüze sürün günde iki defa, Allah’ın izniyle ne sivilce kalır ne bir şey kalır.

BAŞKAN – Peki, Hocam, benim eksik bıraktığım bir husus. Talebelik yıllarımızda yazın üzüm suyu olan şıra -Vefa’da falan bilmiyorum, denk geldiniz mi, siz de içtiniz mi- veya şimdi işletmelerimizin bir kısmı sıvı içecekler gibi üzüm suyu yapıyorlar. Bunun faydası nedir, tüketilmesinin bir şeyi var mı?

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Şimdi, bakın, şunu çok sık duymaya başlıyorsunuz: Anne babanın bir şikâyeti var “Çocuğum yemiyor, iştahı kapalı, iştahsız.” Çok konuşulur bu. Bir çocuğın iştahını açmak mı istiyorsunuz? İster siyah olsun ister beyaz olsun ister kırmızı ama çekirdekli olmak kaydı şartıyla, bir avuç taze üzüümü alacaksınız, robotun içine atacaksınız, bunu robottan geçirin, sonra çocuğa bunu yedirin. Şimdi, çocuk bunu yemez, yemek istemeyecektir çünkü bizler çocukları sevmek için kucağıımıza alırsınız ama onlara pek zaman ayırmıyoruz. Ne yapacaksınız? Çocuğu alacaksınız, mutfağa gideceksiniz “Hadi –neyse ismi, Osman’dır, Ali’dır, Ayşe’dir- şu üzümlerden topla bakalım, kopart tek tek, bunu robotun içine at, güzel bir şey hazırlayacağız.” anlatacaksınız. Çocuk algılıyor, beyin sürekli fotoğraf çekiyor. Ondan sonra “Blender’ı da çalıştır bakalım.” diyeceksiniz, o düğmeyi çevirteceksiniz, çocuk görsel olarak algıladığı bu şeyi daha çok merak edeceği için ne yapacak? Onu rahatlıkla tüketecektir. Üç gün bunu yapın Sayın Başkan, o çocukta iştahsızlık diye bir şeyin kalmadığını hayretle göreceksiniz. Üzüm suyundan istifade etmek istiyorsanız, şifa gücünden, özellikle sedef hastaları, sebebi bilinmeyen kaşıntıları olanlar mutlak surette çekirdeğini de beraberinde ezip o suyuna geçirmeleri lazım. O üzüm çekirdeğinin buruk, kekremsi bir tadı vardır yani o tadı da alıyorsunuz ve size daha ayrı bir lezzet veriyor. Nasıl söyleyeyim -Çin şeyinde “ekşi, mayhoş” derler-

ekşi, tatlı yani hem kekremiş, buruk bir tat var hem de şeker tadını alacaksınız. Bu, çocuklarda müthiş etkili ve aynı zamanda da ritim bozukluğunuz varsa o da yok olacak tabii. Yalnız şunu söyleyeyim: Üzüm sezonunun dışında ritim bozukluğunu yok etmek istiyorsanız yapacağımız şey... Bir gün Doktor Halit Yerebakan'la -kendisi kardiyolog, cerrah biliyorsunuz, TRT'de filan program yapar- beraber programda konuşuyoruz, babası için ritim bozukluğunda ilaç kullanıyordu. Reklam arasında demiştim ki kendisine -ondan çok önceki programlarda- "Babana kırkkilit bitkisi ver." "Atkuyruğu"dur onun diğer adı, "equisetum arvense" Latince adı. "Hocam, nereden bulacağım?" dedi, ben de gönderdim süzen poşette. Canlı yayında konuşuyoruz böyle: "Ya, pek söylemezsin ama senin bir yakınım vardı. Bitkilere karşı millet 'çerçöp' diyor ya, ne dersin? Kullanıldı mı o?" Anladı, "Ya, Hocam, siz babamdan bahsediyorsunuz, verdim geçti çok şükür. Allah sizden razı olsun." dedi. Bakın, canlı yayında, Doktor Halit Yerebakan...

Şimdi, şunu söylemeye çalışıyorum: Üzüm sezonunun dışında, ritim bozukluğunuz varsa kırkkilit bitkisi, bunun çayını içeceksiniz; 4-5 gram atacaksınız -yani bir tutam- beş altı dakika kaynatın için. Daha üçüncü gün halk arasında "ritim bozukluğu", tıpta "aritmî" veya "ekstrasistol" olarak zikredilen bu şikâyet ortadan kalkacaktır.

Sayın Başkan, değerli şahsınızda tüm misafirlerimizi ben uyarmak istiyorum. Ben burada birtakım hastalıklar üzerine konuşabilirim ancak teşhisi koyacak olan mutlak surette bir tıp doktorudur. Tıp doktoruna gidecekler, teşhisini koyduracaklar, ondan sonra bunu uygulayabilir. Sonra "Biz Saraçoğlu Hocadan şunu duymuştuk, ya bir uygulayayım." olmaz. Tıp, bilim esastır dolayısıyla bu uyarı yapmakta ben fayda görüyorum.

Mevsiminin dışında, üzümün dışında siz rahatlıkla kırkkiliti kullanın, inanın bir ay sonra bir şeyi kalmaz.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyoruz Hocam.

Sayın Sarıbal, buyurun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Teşekkür ederim.

Hocamın yaptığı açıklamalara da teşekkür ederim.

Elbette hocam onlarca yıl önce Türkiye'de geleneksel olan, Anadolu'nun, bu toprakların geleneksel olan yaşam biçiminin öznelarını sundu bizlere ama günümüz gerçeğinde bazı şeyleri de kabul etmek durumundayız maalesef. Aslında bunların tümü gerçekleşebilir mi? Gerçekleşebilir. Bunlar, tarıma bakış, üzüme bakış, ülkedeki insanların ihtiyaçlarına bakış üzerinden bir perspektif çizilir ve bununla ilgili bir politik süreç takip edilirse gerçekleşebilir ama gördüğümüz gerçeklik şu: Bugün konvansiyonel tarım dediğimiz, ülke tarımı dediğimiz üretim odaklı ve kalkınma odaklı bir tarımı öngördüğümüz zaman, karşımıza maalesef yeni modern tarım olanakları çıkıyor. İster sebze de olsun isterse meyve de olsun, ürünlerde aradığımız dört temel kriter var; bir tanesi verimlilik, verimli olmalı. İkincisi, adaptasyon yani o bölgenin koşullarına uyum sağlayabilmeli. Üçüncüsü, hastalık ve zararlılara dayanıklı olmalı. Dördüncüsü de tat, lezzet dediğimiz, insanımızın o geleneksel tat ve kalite ihtiyaçlarını karşılayabilmeli. Ama baktığımız zaman bu dört tane temel aranan özellik ancak yerel çeşitlerin ıslahı, yerel olanakların korunmasıyla ilgili. Peki, öyle mi koşullar? Hayır. Ne bekliyoruz biz tarımdan? Sürekli kâr bekliyoruz. Yani domatesten en yüksek verim olanı bekliyoruz, hayvandan en yüksek verim olanı bekliyoruz, üzümünden en yüksek verim... "En yüksek verim en yüksek kâr getirecekmiş." anlayışı üzerinden bakıyoruz sürece. Genel olarak baktığımız temel anlayış bu. Dolayısıyla böyle olunca yeni çeşitlerin bu topraklara girmesi bir politik anlayıştı, 80'den sonra başladı bu ülkede. İthal tohumlar... İlk kez biz ithalatı serbest bıraktık 84, 85'li yıllarda. Elbette geçmişte de buğday ve buğday çeşitlerinde

bu gerçekleşti. Dolayısıyla kendi yerel çeşitlerimiz, biyoçeşitliliğimiz... Hocam söylemedi ama yaklaşık olarak 18-19 bin bu topraklarda çeşidimiz var bizim ve 17-18 bin bilinen var ve 12-13 bini bu topraklarda ve 3 bin tanesi de endemik yani sadece Anadolu coğrafyasında ve Türkiye topraklarında olması gereken ürünler. Ama biraz önce söylediğiniz gerekçelerle kâr meselesi üzerinden ve kalkınma meselesi üzerinden bakıldığında hemen hemen bu çeşitleri, hayvancılıkta başta merinos olmak üzere birçok çeşidimizi kaybettik, bitkisel üretimde de birçok çeşidimiz maalesef kaybettik; gitti, aldılar onu, başka ülkeler kendi çeşitleri yaptılar. 2002 yılında çıkan Tohumculuk Yasası'yla birlikte artık sizin yerel çeşitleri üretmeniz, korumanız mümkün olmayan hâle dönüştü ve son iki yıldır da özellikle yerli çeşit sertifikasız ve tescilsiz tohumları ekmek artık desteklemelerden de ari, uzak tutulduğu için... Yani şu demektir: Artık bizim yerel çeşitlerimizin ekilmesi neredeyse aşağı yukarı imkânsız hâle geldi ancak...

BAŞKAN – Sayın Sarıbal, soru varsa soruyu alayım, bunu Meclis Genel Kurulunda da yapabilirsiniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Şöyle söyleyeyim: Bir şeyi açıklamak için söylüyorum, Hocamın tespitleri ile gerçekler arasında bir...

BAŞKAN – Bu tartışma uzar.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Tartışmak için söylemiyorum ama.

BAŞKAN – Bunların birçoğuna vereceğim cevap da var.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Tartışmak için söylemiyorum efendim -siz de bir tartışmaya getirmeyin bunu- bir durum tespiti yapmak istiyorum. Hocam dedi ki: “10-12 tane ilaç olmaz, 2 ilaç.”

BAŞKAN – Bununla ilgili varsa bir sorunuz ben de bunu alayım diyorum.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Peki, o zaman soruyu şöyle sorayım: Sayın Hocam, şu andaki tarım teknikleri ve politik olarak tarıma bakış gerekçeleri ve tarımın durduğu noktada kalkınma ve gelir elde etme modeli üzerinden, örneğin, armutta 2 ilaçla, üzümde 2 ilaçla, değişen iklim koşulları, biyoçeşitliliğin bozulması, doğal dengenin tamamen bozulması sonrası eğer entegre bir mücadele yöntemini zorlayan bir mekanizma da yoksa, 2 ilaçla siz çekirdeksiz Manisa üzümünü üretebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Öncelikle teşekkür ediyorum.

Bir: Bu 2 ilaç meselesi. Bunu ben bilemem, hangi ilaçların ruhsatı olduğunu ama Türkiye’de birçok ilaç var, bunu kullanıyorsunuz. Allah’a şükür ki sizin söylediğiniz doğrultuda Türkiye’de o kadar kötü bir durum yok, genetik kaynaklarımız sapasağlam ayakta duruyor. Yani bizim onlara sahip çıkıp halkımıza daha çok onları yedirmemiz lazım ama nakliyyeye dayanıklı değil mübarek. Gülü seven dikenine katlanır, dayanmıyor Sayın Başkan. Bugün siz doğal bir armudu olgunlaşmış götüremiyorsunuz yani nakliye sorunu var. Ancak şunu yapabiliriz: Her il kendi genetik kaynağını çoğaltabilir ve bunu halkına sunabilir, bu mükemmel bir çözümdür ve bunlar hastalıklara karşı da dirençli, o zaman zirai ilaç kullanmıyorsunuz. Onun için konunun başında dedim, Safranboluluyum, hazıranda yağmur yağmaya başlar ta eylüle kadar. Biz o zaman ilaç mılâç bilmiyorduk. Üzümlerimize bir şey olmuyor, elmaya, armuda, her on günde bir rahmet iniyor ama şimdi her yağıştan sonra ne oluyor? Küflenme oluyor, meyve dalında çürümeye başlıyor çünkü bağışıklık sistemi, işte ithal edilen bu yeni çeşitler. Şeyi söyleyeyim size, Rahmetlik Süleyman Demirel’in meşhur lafıdır: “70 cente muhtaç olduğumuz yıllar.” 84, 85, 86... Mersin ve İskenderun limanlarından tahıl gemilerinin biri geldi, biri gitti; biri geldi, biri gitti; bütün Anadolu’yu boşalttılar 84 ve 85’te, 70 cente muhtaç olduğumuz. Başkan, ben kendim biliyorum, yurt dışına çıkmak için döviz almamız gerekiyor Merkez Bankasından, 100 dolar yok, düşünün ve tabii ki

üç yıl boyunca bu buğdaylarımız, işte nohuttur, mercimektir, mısırdır, yurt dışına gönderildi. Dördüncü yılda “Bunların verimi düşük, size yüksek verimli tohum getiriyoruz.” deyip bu şekilde ülkeye bunların girişine fırsat verildi. Bugünkü aklımız olsaydı buna imkân verir miydik? Asla, bunu biliyoruz. Ama bugün de tarım politikasında dış güçlerin oynadığı bazı oyunlar var, bunlara karşı bugünden bunların ileride ne yapmak istediklerini bildiğimiz için Tarım Bakanlığımız bu konuda çok hassas ve dikkatli davranıyor ve birçok önlem de alınıyor Sayın Başkanım, bunu bildireyim dedim.

BAŞKAN – Değerli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Ben de geçmiş dönemlerde, 22’nci ve 23’üncü Dönemlerde çıkardığımız kanunlarla yöresel ürünlerin ve özellikle Türkiye’ye has ürünlerin genetik yapısının korunması ve verimliliğinin artırılması hususunda da Tarım Bakanlığının hem çalışmasının olduğunu biliyorum hem de desteklemelerinin olduğunu biliyorum. Tarım Bakanlığı yetkililerini bu hususta da belki gerekirse davet ederiz, bu hususta da bilgi alabiliriz. Fakat dünyayla rekabet ederken, rekabet etmek üzere ürün üretirken dünya pazarlarına hükmetmek veya pazarlarına girebilmek adına verimliliği ve biraz da zaman zaman belki fiyatı düşünmek durumunda kalıyorsunuz. Yerli ürünlerle geçmişte bunu yapamamış, bu rekabeti sağlayamamış Türkiye, daha sonra bu rekabeti dışarıdan ithal edilen tohumlarla yapmanın çabası, gayreti içerisinde olmuş ama biliyorum ki şimdi kendimiz kendi tohumlarımızı, kendi çeşitlerimizi üretmeye gayret ediyoruz.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Evet, doğrudur.

BAŞKAN – Sizin söylediklerinizin bir kısmına... Geçmişte de ticaretle uğraşan ve aynı zamanda üretici biri olarak, üretici bir insan olarak söylüyorum: Zaman zaman bazı ürünlerimiz var ki -bu Mersin tarafında da olur, Adıyaman tarafında da olur- sadece tarladan hale veya pazara gelebilecek kadar dayanıklılığı olan çeşitlerimiz vardır bunların içerisine üzüm de dâhil olmak üzere. Bunu yan vilayete bile nakliye etmeniz zaman zaman mümkün olmaz, imkânsız olur. Onun da şimdi teknik olarak belki altyapısını hazırlamak... Bu hususta da, biliyorum ki hem Tarım Bakanlığı hem de Ticaret Bakanlığının bir şeyi var, ambalajlama sorununu çözerek bu hususta bir çaba ve gayret var. Yani o pazarlara o mahsullerin, o ürünlerin de götürülebilmesi, hatta ihraç edilmesi yönünde teşviklerimiz de var.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Hocam, izin verirseniz...

Verdiğiniz bir kısım bilgilerde belki yanlış anlaşılmalara sebebiyet verecek bir şey olduğunu söyler hocamız, ben de katılırım. “Thompson” dediğimiz bir çeşit aslında Türk çeşididir fakat buradan gitme, Amerika’ya götürülme, Amerika’da -biz bunları daha önce konuşmuştuk- geliştirilmiş ve sonradan tekrar Türkiye’ye veya dünyaya pazarlanmış bir şeydir.

Bunun dışında söyleyecek bir şeyiniz varsa Hocam buyurun.

PROF. DR. GÖKHAN SÖYLEMEZOĞLU – Sayın Komisyon Başkanım, çok değerli milletvekilleri, değerli hocam, çok değerli bağcılık sektörlerinin paydaşları, değerli bürokratlar; hepinizi şahsım adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli hocamın verdiği bilgilere çok teşekkür ederim ama sizin de belirttiğiniz bazı şeyleri izinle bilimsel olarak hızla tekrar etmek isterim. Bir tanesi Thompson Seedless olarak bilinen, Thompson’un çekirdeksiz olarak bilinen çeşidi Türkiye’den yani sultani çekirdeksiz ya da “sultaniye” denilen bizim kendi endemik çeşidimizden Amerika’ya giderek Kaliforniya’da sofralık niteliklerine yönelik selekte edilmesiyle dünyaya kazandırılmış bir tip. Dolayısıyla sizin de dediğiniz gibi bunun kökeni ülkemiz. Dünyada yetiştirilen 138 meyve ve sebze ürününden 78’i ülkemizde yetiştiriliyor,

onu da rahatlıkla paylaşmak isterim. Dolayısıyla ülkemiz son derece zengin bir gen kaynağına sahip. Asmada da 1.245 adet yanılmıyorsa. Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsünde 1974'te kurulmuş ve hâlâ genotipleri aktarılan gen kaynağımız mevcut. Bunların moleküler tanımlaması da yapıldı, dört ya da beş sene önce bir TÜBİTAK projesiyle tamamlandı ve bunlar içerisinde de 890 tanesi tamamen birbirinden farklı olduğu görüldü. Yani bu 1.245'in içinde bazıları sinonim, aynı isim verilmişler, farklı; bazıları homonim, farklı isim verilmiş, aynı gen oldukları, aynı genotipe sahip oldukları tespit edildi ve bunlar moleküler olarak da yine TÜBİTAK, Bakanlığımız ve Ankara Üniversitesinin içinde bulunduğu bir projeye tespit edildi. Gen kaynaklarını hâlâ toplamaya devam ediyoruz. Örneğin, 2 öğrencim Tunceli'den... Bizim koleksiyonda 18 tane tip varken şu anda üstüne bir 8 tane daha ilave ettik. Kırşehir'den 12 tane daha ilave ettik. İnanılmaz bir gen kaynağına sahibiz bağcılık açısından da.

Hocamın dediği “Bir iki tane, üç tane çeşit üzümümüz var.” dediğine katılmam mümkün değil. Standart olarak...

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Öyle bir şey söylemedim.

BAŞKAN – Hayır, bir iki, üç çeşide indirgendi diye anladım ben, yanlış mı anladım hocam?

PROF. DR. GÖKHAN SÖYLEMEZOĞLU – Yok, elmada bir iki üç çeşit, üzümde bir iki üç çeşit gibi yani çekirdeksiz ve diğer çeşitler gibi. Şu açıdan hocam: Çekirdeksiz üzüm dünyada sofralık ticareti yapılan ve ihracatı yapılan yegâne çeşit. Bizim çeşidimiz ama sofralık ihracatı en yüksek, yüzde 60 pazar payı. Dolayısıyla dünyada da kurutmalık üzümde en kaliteli kurutmalık üzüm çeşidi -ister bandırarak ister kuru- Thompson Seedless, bunun üstüne bir çeşit yok. Amerika geliştirmeye çalışıyor, hatta mekanizasyondan doğan maliyeti de indirip “DOV vine” diye bir çeşit “dried on the vine” yani omca üzerinde kurutulan çeşit diye on on iki sene önce birkaç tane daha çeşit geliştirdiler ama o bile kurutmalık niteliği, bizim sultani çeşidimiz gibi olmadığı için ticarete çok konu olamadı. Tabii ki hocamın dediği, bir ziraat mühendisi olarak... Tıp fakültesi mezunu sayın vekilim gibi, onlar nasıl Hipokrat yemini ediyorlarsa bizim de belki bu anlamda bir yeminimiz yok ama bir ziraat fakültesinden mezun olan bir ziraat mühendisinin temel görevi sağlıklı ürün yetiştirmektir. Dolayısıyla bizim temel amacımız fazla miktarda ilaç kullanmak. Herbisit, İnsektisit, Fungisit atmak değil, mümkün olduğunca az ilaçla diyelim ya da korumayla bu işi gerçekleştirmeye çalışırız. Ama bir de bulunduğumuz gerçek var ki... Hocam o “2” rakamını nereden buldu çok merak ederim çünkü ekmeği de ekmek kutusuna koyduğunuzda açık bırakın, orada botrytis, penicillium, alternaria gibi fungusların hemen yüzde 75'in üstünde nemde, şu bulunduğumuz ortamda bile çoğaldığını görürsünüz. Yani koruma işinin 2 ile... Ya da 2 tane ilaç attığımız zaman rezidü çıkmayacağını nasıl garanti edeceğiz? Ne kullanacağız? Hangi dönemde kullanacağız? Dolayısıyla bu rakamdan çok beni ilgilendiren en son üründe kalıntının olup olmaması, insan sağlığına yönelik herhangi bir tehdidin bulunup bulunmaması. Hocam birçok bitki ismi söylüyor haklı olarak ama ben size şimdi bir tane bitki söyleyeceğim. Mesela halkımız hep toplar, bizim fakültenin bağından da gelir, topraktan çıkartırlar hindiba bitkisi. Bu bitkinin bir özelliği var, arsenik ve ağır metal çekiyor bünyeye. Eğer sıkıntılı bir yerdeyse, bir göletin yanıdaysa ya da bir atığın olduğu yerden su çekiyorsa direkt orada topluyorsunuz ve ağır metali vücuda alıyorsunuz. Dolayısıyla bu tür bitkilerle çalışırken... Ya da “domates” dedi hocam, bu domatesi sabah yerseniz bu anlamda sindirme ve kan basıncınızın düşmesine sebep olur ama akşam yerseniz mide şişkinliği ve asiditeyi artırır. Aynı şekilde, elmayı sabah yerseniz tansiyonu... Bu anlamda belki tıpcı hocam var ama bunlar... Akşam yediğinizde zaman da pektinden dolayı sindirim problemi, mideyle alakalı problemi var. Dolayısıyla, tabii, bitkilerin, bunları çok büyük yararı var ama tıp ağırlıklı bunların insan bünyesine yönelik fenolitlerin ve antioksidanların dâhil... Nature gibi bir dergide yayımlanmış bir tıp şeyini söyleyip kapatacağım Sayın Başkanım. E vitamini ve özellikle betakarotenin özellikle Tip 2

diyabet ve insülin direnci olanlarda sporla birlikte alındığı takdirde sporun olumlu etkisini kestiği de bilimsel yayın olarak yayınlanmış. Yani biz mutlaka bitkilerden yararlanalım ama kesinlikle, hocamın dediği gibi insanın bünyesine göre ve tıbbın kontrolü altında bunları yapmamız gerekiyor.

Tabii, hocamın söylediği şeylerden bir tanesi de aşılama çok farklı bir şey; bakın, tozlanma ayrı, aşılama tamamen farklı. Aşılama dediğiniz şey tarımda vegetatif çoğaltmadır yani alındığı bitkinin aynı özelliğini taşır. Genotipte hiçbir değişim olmaz onda. Sultani çekirdeksiz çeşidinden aldığımız çeliği köklendirirseniz ya da aşı yaparsanız Amerikan asma anacına, değişik, elverişsiz toprak koşullarına kadar kullandığımız, anaç dediğimiz türe bu Sultani çekirdeksiz çıkar, 10 bin tane de alsanız, 10 bini de Sultani çekirdeksiz çıkar. Yani bir F1 bitki açılımı yapmaz çünkü bir tozlama yok. Dolayısıyla, bu şeyi ayırmamız lazım. Bizde de çoğaltım zaten melezlemeyle yeni ıslah çeşitleri eldesi hariç hep vegetatif çoğaltmadır. Ama şunu söylersek doğru: Sultani çekirdeksizi 1613 anacı ile 1103 anacına aşıladığınız zaman bunların topraktan alacağı bitki besin maddeleri absorpsiyonları farklı mıdır? Farklıdır. Ama bu, genetikte bir değişime ya da insan sağlığıyla ilgili bir negatif etkiye sebep olmaz. Tabii, siz biraz açıkladınız Sayın Başkanım, ticarete söz konusu. Keşke öncelikle kaliteyi öne alıp geliştirek ama ticarete şu da gerçek: Biz övünüyoruz domateste dünyada ilk üçteyiz, ihraç ediyoruz diye. Kendi yerel kaynaklarımızı Edirne'nin dışına çıkaramayacak kadar muhafaza edemeyeceğiz durumda bu çapta domateste biz kendimiz F1'i geliştirmesek –F1 ile GDO da çok farklı şeyler- nasıl bu ihracatı yapacağız, nasıl üreticimizin karnını doyuracağız?

Bir de pekmeze ilgili bir şey var. Benim kendi üniversitem adına danışmanlık yaptığım yerlerde üzümün sofralığa gitmeyecek olan ama sağlıklı kısımlarını da pekmeze işliyoruz. Dolayısıyla, halkın işlediği şekilde, onlara işlettik; mesela, “hidroksimetilfurfural” denilen kanserojen madde çıkmadı ama kaynatmadan dolayı TSE'de 75 PPM'le sınırlandırılan demir 450 PPM çıktı ve biz o yaklaşık 750 kilogram pekmezi döktürdük. Dolayısıyla, burada bence önemli şey çabalamamız, Bakanlığımızın kontrol mekanizmasını artırması ve bizim son ürünü kontrol etmemiz gerekiyor.

Ben fırsat verdiğiniz için çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

PROF. DR. İBRAHİM ADNAN SARAÇOĞLU – Sayın Başkan, bir şeye cevap vermek istiyorum. Şimdi, ben burada aşılama dediğim zaman, yüce kitapta aşılama da geçer. Ben burada kalem aşısını veya polen... Bakın, bunların birbirinden ayırt edilmesi lazım, birbirimizi doğru anlayalım Sayın Hoca. Slayt olsaydı orada çok rahat bunları anlatacaktık. Bu iki rakamı dediniz, bu ikiden neyi kastettiniz, ne anladınız siz, onu ben bilemedim. Sadece küf anlamında, mantar anlamında bunu söylemiyorum. Yani şunu söyleyeyim: Hülâsaten Sayın Başkan, Anadolu toprakları bize Allah'ın bir lütfudur. Anadolu'nun imkânları Türkiye'den katbekat büyüktür. Bugün 4,8 milyar dolara satılan bir firma var, yabancı bir firma; Ağrı Dağı'nda bulduğu bir antibiyotiktir. Ama bunu yabancılar yurt dışına götürmüş, 4,8 milyar dolara Anadolu'dan giden bir antibiyotiktir Sayın Başkan. Yani “Taşı, toprağı altın.” diyoruz ya, internete girin efendim, “Cubisin” diye bir antibiyotiktir bu, daha yeni sattılar firmayı, bir ay oldu. Bu görüşle gidersek yanlışla düşeriz. Lale Devri bizim devrimizdir, laleyi Hollandalılara kaptırdık, adamlar 14 milyar dolarlık ihracat yapıyorlar. Kolşisin dediğimiz çiğdem çiçeğini Fransızlara kaptırdık, bugün FMF hastası olan herkes kolşisin ilacını kullanıyor. Yani bunun gibi Anadolu'nun onlarca, derya bitkilerini biz yurt dışına kaptırdık. En basit örneğini vereyim: Bugün hangi eczaneye giderseniz gidin “Cistus” diye bir şey göreceksiniz, getirdim efendim, bakın, göstereyim, kapatıyorum. Laden bitkisidir bu, bakın, “Cistus” laden demektir, gribal enfeksiyonlara karşı kullanılır, Yunanlıların bir patentidir.

Ege ve Akdeniz Bölgesi bu bitkiyle dolu Sayın Başkan. Hemen her eczanede bunu görürsünüz, kasanın yanında durur, 30 lira fiyatı var bunun, 20 liraya kadar da alınabilecek yerler var. Biz bunu üretebilir miyiz? Hayır. 3 haneli milyon dolar satıyorlar her ay ama bu bitki bizde var. Biz sahip çıkmadığımız için, dolayısıyla bunun gibi, Anadolu'nun... Bahsediler, "Efendim, bizim endemik bitkimiz var." Ya kaç tanesinin ne işe yaradığını biliyorsun? Kimse bilmiyor. İşte, bu konuda araştırma yapıp yeni endikasyonları koyarsak ortaya dünyada bir numara olacağız ve Türkiye'yi kimse tutamaz.

Ben çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan tekrar.

BAŞKAN – Hocam, ben size teşekkür ediyorum arkadaşlarım adına.

Evet, Mübaccel Hanım, sizin sunum başlamadan bir talebiniz var herhâlde.

Buyurun.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – İlaç konusunu söyleyecektim ama cevapladı İbrahim Bey. Yani yerel kaynakları kullanarak doğal bir mücadele yapmamız gerektiğini ifade ediyor, ben o konuda katılıyorum kendisine.

Ayrıca, evet, ilaçlama sayısı arttı son yıllarda. İklim değişikliği burada çok büyük bir faktör çünkü nem olarak her sene yüzde 2 gibi bir artış var. Bağ da tabii, fungal hastalıklara hassas bir ürün olduğu için mücadele yapmadan yetiştiricilik yapmak mümkün olmuyor. Ama burada tabii, bir sürü doğal preparatlar da var. Bu doğal preparatları kullanarak ve kontrollü, ziraat mühendisliği denetiminde bir ürün yönetimi gerçekleştirilse ilaçlama sayısını azaltmak ve insan sağlığına daha yararlı bir ürün üretmek mümkün. TARİŞ olarak konuşayım, TARİŞ olarak biz gıda güvenliğine uygun ve Avrupa Birliği limitlerine uygun olan ilaçları AR-GE Müdürlüğümüzde yani benim müdürlüğünü yaptığım birimde kontrol ederek üreticilerimize sunuyoruz. Bakanlığımız da bunlarla ilgili duyuru çalışmaları, erken uyarı çalışmaları yapıyor, ihracatçı birlikleri yapıyor, İzmir Ticaret Borsası yapıyor. Yani biz bölgemizde, Manisa bölgesinde üreticilerimizi bu konuda bilinçlendirmek için çaba sarf ediyoruz. İlaç konusuyla ilgili söylemek istediğim şeyler bunlar.

Bir de pekmez konusu var. Pekmez de çok faydalı bir ürün. Ben pekmez kodeksi toplantısında komisyon üyesiyim, Pekmez Tebliği'ni yeni revize ettik. Orada pekmezle ilgili şu var: Pekmez kaynatıldığı zaman şeker yanarak "HMF" yani "hidroksimetilfurfural" adı verilen kanserojen bir madde oluştuğu her zaman ifade ediliyor. Biz bu konuyla ilgili hem AR-GE Müdürlüğü hem de Bakanlığımızla birlikte son beş yıldır çalışıyoruz. HMF'nin, bahsedildiği üzere, bir kanserojen madde olmadığına ilişkin Dünya Gıda Örgütünün ve Dünya Sağlık Örgütünün raporları var. Dolayısıyla, bu HMF limitinin biraz yükseltilmesini talep etmiştik biz; 75 şu anda sınır, bunun 100'e çıkarılmasını istemiştik. Şöyle bir durum var: Gerçek üzümünden yapılmış pekmez açıldıktan sonra... Bizim kendi prosesimiz tamamıyla kapalı sistem yani bu kanserojen madde oluşmadan üretiyoruz. 5 PPM HMF değeriyle ürettiğimiz bir pekmez açıldıktan sonra eğer normal oda sıcaklığında bekletirseniz 150, 200, 300 PPM'lere çıkıyor. Böyle bir bulgu bulduk laboratuvarımızda ve Bakanlığımızın Ankara İl Kontrol Laboratuvarımızla da birlikte bir çalışma yaptık, onlar da aynı şekilde vurguladılar ve biz Pekmez Tebliği'ne sıcaklık faktörünü yerleştirdik ve böylece insanlarımızın sağlıklı bir şekilde pekmezi tüketmesine olanak sağlayacak bir kalite kriteri belirlemiş olduk.

Ancak, tabii, pekmezin diğer konusu ise pekmezde taşşış konusu var. Yani değişik, üzüm dışında pancar şekerinden pekmez üretilmesi durumları var. Tabii, iki ürünü pazar değeri açısından karşılaştırdığımızda, rafta rekabet şansı kalmıyor çünkü üzümünden yapılan pekmez daha pahalı kalıyor rafta. Bununla ilgili olarak İnönü Üniversitesinden Gökhan Hocamız yeni bir metot üzerinde çalışıyor.

BAŞKAN – Pardon, bir saniye...

Ürettiği mamulü yazması gerekmiyor mu içerik bölümüne?

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Şimdi, pekmez, Pekmez Tebliği’ni incelediğinizde “üzüm ve üzümde elde edilen” olarak ifade ediliyor tanımında ancak, Başkanım, bu, tahlil olarak ortaya konamıyor. Bir hocamız var, Gökhan Hocamız var İnönü Üniversitesinde, bir metod geliştirdi, yine o komisyon üyesi kendisi. Pancar şekerinden yapılan pekmezin içerisinde rafinoz şekerinin olmasının bunun üzümde olmadığını ifade ettiğini vurguladı ve o yöntem üzerinde çalışıyor, sonuçlandırıldığı takdirde o da tebliğe ilave edilerek gerçek pekmezin tüketilmesini sağlayacak.

Aynı durum sirkede de var. Ben gene Kodeks toplantısında alt komisyonda çalışıyorum. Bu konuyu tekrar gündeme getirdim. Sirkede de tağışlı birçok asetik asidin içerisine değişik meyve aromaları katılarak sirke diye rafa konulabiliyor. Bu tip tağışlı ürünler var ve bunun analiz metodu yok. Bununla ilgili olarak da gene hocamıza ben değişik örnekler topladım, gönderdim, aynı pekmezde olduğu gibi metod üzerinde çalışıyor ve bu çalışmaları en kısa zamanda, inşallah, tebliğe aktararak halkımızın daha sağlıklı, daha güvenilir ürünleri tüketmesini sağlayacağız.

Sirke konusunda en büyük değerli olan bir şey de şu var: Sirke, biliyorsunuz, bir dezenfektan. Sirkenin çamaşır veya temizlikte kullanılabilir olmasına yönelik yeni bir AR-GE çalışması yaptık. Deterjan olarak beyaz sirke ürettik biz, temizlikte ve çamaşırdaki deterjan yerine kullanmak üzere, tamamen doğal, üzümde elde edilmiş bir sirke ve çok başarılı. TARİŞ dışında başka bir firma buna bir parfüm de ilave ederek değişik bir formunu da hazırlamış. Bu tip yeni gelişmeler de var yani kendi yerel kaynaklarımızın veya üzümde elde edilen ürünlerin değerlendirilmesi için pazara yeni ürünler sunmaya çalışıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanımız Hakan Kalender Bey’i şimdi dinleyeceğiz.

4.- Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Hakan Kalender’in, kurumun çalışmaları, hedefleri ile üreticilere sunulan hibeler hakkında sunumu

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Sayın Komisyon Başkanım, değerli milletvekillerimiz; hepinize saygılarımı sunuyorum.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun çalışmaları ve hibeleri hakkında sizlere bilgi sunmaya çalışacağım.

Kurumumuz, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımızın ilgili kuruluşudur. Genel amacı, ülkemizdeki tarım ve hayvancılık işletmelerinin modernizasyonu, geliştirilmesi ve Avrupa Birliği standartlarına yükseltilmesidir. TKDK Avrupa Birliğine katılım öncesi yardım aracı olan IPA kapsamındaki kırsal kalkınma fonlarını yani IPARD fonlarını kullandıran bir kurumdur. Bu fonların yüzde 75’i AB kaynağıdır, yüzde 25’i ise ulusal kaynaklardan oluşmaktadır.

Akış sürecine baktığımız zaman, kurum 2007’de kurulmuştur, 2008 yılında Avrupa Birliği Komisyonu tarafından IPARD Programı’na kabul edilmiştir, 2009-2011 arasında AB Komisyonu tarafından kurumun akreditasyon çalışmaları yürütülmüştür, 2011 Ağustos ayında akreditasyon yapıldı 20 ilde başvuru çağrısına çıkmıştır. İl sayısı 2013 yılında 22 il daha ilave edilerek 42 ile çıkmıştır. 2016 yılında IPARD 1 tamamlanmış ve 2020 yılına kadar devam edecek IPARD 2 çalışması başlatılmıştır.

IPARD yönetim mekanizması 5 kurumdan oluşan bir yapıdır. 2 kurum IPA kapsamındaki ana koordinasyonu sağlayan kurumlardır, alttaki 3 kurum ise görevlerin ayrılığı ilkesi... Her bir kurum farklı çalışmalar yürütmektedir. Yönetim otoritesi olarak tabir edilen Bakanlığımız Tarım Reformu Genel Müdürlüğü IPARD Programı'nın yazılımından sorumludur, biz TKDK olarak bu programın uygulanmasından, denetim otoritesi olarak da Hazine Kontroller Kurulu denetim aşamasında sorumlu birimlerdir. Ayrıca, IPARD, AB ve ulusal kurumlar tarafından, toplam 9 kurum tarafından denetlenmektedir. Bunun 3'ü Avrupa Birliği kurumları, 6'sı ise ulusal kurumlardan oluşmaktadır.

Genel yapıya baktığımız zaman, 3 ana birim oluşmaktadır merkezde ve toplam 252 personel görev yapmaktadır. Taşrada ise biz 42 ilde görev yapmaktayız. Tabii, iller özellikle IPARD Programı oluşturulurken yapılan sektör analizleri sonucunda belirlenmiştir. Şu an taşrada yani 42 ilimizde 1.576 personel görev yapmaktadır. IPARD 2 çalışmaları kapsamında özellikle yönetim otoritesi ve TKDK tarafından bu illerin 81 ile çıkarılması için komisyonda müzakereler yapılmıştır, ancak 42 ilde kalmıştır.

TKDK olarak 4 ana kalemden hibe vermekteyiz. Bunların ilki yapım işleri, inşaat; ikincisi makine, ekipman alımı; üçüncüsü hizmet alımı yani danışmanlık ve çizim harcamaları, dördüncüsü ise görünürlük harcamaları yani AB desteğini gösteren tabela ve panolardan oluşmaktadır. Kırsal kalkınma alanında danışmanlık, proje çizim ve görünürlük harcamalarını şu anda sadece TKDK desteklemektedir.

Sadece kırsal kalkınmaya hibe sunmuyoruz. Sunduğumuz hibelerle aynı zamanda makine ekipman sektörünün gelişmesine, inşaat sektörünün gelişmesine, Türkiye'de proje kültürünün oluşmasına da önemli katkı sağlıyoruz. AB'yle yapılan anlaşmalar gereğince canlı hayvan ve arazi alımına destek vermiyoruz.

Tabii, başvuru süreci ve ödeme aşamasına baktığımız zaman, başvuru ilanından ödemeye kadar olan süreci görmektesiniz. Tabii, bu süreç AB'yle yapılan akreditasyon çerçevesinde altı yedi ay sürmektedir. Tabii, altı yedi ay sürmesinin sebebi, özellikle il koordinatörlüklerinde projenin incelenmesi, eksik evrak, yerinde kontrol, merkezde iş planı analizi, örnekleme ve nihai sıralama çerçevesinde onay işlemlerinden oluştuğu için bu süreci kapsamaktadır. Nihai sıralama merkezde uygun başvurulardan IPARD Programı'nda her bir tedbir için yer alan 100 puan üzerindeki kriterlere göre yapılmaktadır, en son da Proje Seçim ve Değerlendirme Komisyonu tarafından onaylanmaktadır. IPARD hibelerinden faydalanan projelerin beş yıl boyunca faaliyetlerini sürdürmeleri gerekmektedir.

Temel olarak, baktığımız zaman, bizim 3 ana kalemden desteklerimiz vardır. Bunlardan birisi üretim, ikincisi işleme ve pazarlama, üçüncüsü ise kırsal ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirmedir.

İlk grubumuz olan üretim kısmında tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar yer almaktadır. Bunların içerisinde süt üreten işletmeler, kırmızı et üreten işletmeler, beyaz et ve yumurta üreten işletmeler yer almaktadır. Buralardaki hibe oranımız yüzde 40 ila 70 arasındadır. Yeni işletme olduğu zaman hibemiz yüzde 40, modernizasyon olduğu zaman yüzde 50, süt işletmelerinde, özellikle 10 ve 50 baş arasındaki küçük işletmelerde yüzde 60 olmaktadır. Eğer başvuru sahibi 40 yaşının altındaysa yüzde 5 ilave hibe, eğer dağlık alandaysa yüzde 5 ilave hibe daha verildiği zaman yüzde 40 yüzde 50'ye, yüzde 50 yüzde 60'a, 60 da 70'e çıkmaktadır. Ayrıca atık madde depolama ve atık yönetimiyle ilgili yaptığı kısım için, sadece o bölüm için ekstra yüzde 10 da hibe vermekteyiz.

Sunumlarda ve size dağıttığımız çıktılarda gördüğünüz üzere işletme aralıklarımız bellidir. Tabii, bu aralıklarımız daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelerdir, bu kapsamda destekleri yapmaktayız. Kırmızı et ve süt tedbirinde 5 bin avroyla 1 milyon avro arasında uygun harcama limitimiz vardır.

Örneğin yüzde 50 verdiğimiz zaman 1 milyon avro 500 bin avroya düşmektedir. Beyaz et üreten işletmelerde 500 bin avro üst limit, kaz için 250 bin avro üst limit, yumurta üreten işletmelerde ise yine 1 milyon avro uygun harcama olarak üst limit olarak yer almaktadır.

İkinci grubumuz işleme ve pazarlama kısmıyla ilgili bölümdür. Burada kırmızı et kesimhanesi, kanatlı et kesimhanesi, et parçalama tesisleri, süt işleyen işletmeler, süt toplama merkezleri, meyve, sebze yönelik paketleme ve depolama kısımları ve su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması yer almaktadır. Bu kısımların tamamında yüzde 50 hibe veriyoruz. Atık su arıtma ve atık yönetimiyle ilgili harcamalarda ekstra yüzde 10 hibe sağlamaktayız. Kırmızı et ve kanatlı et ile süt işleyen işletmelerde üst limitimiz 3 milyon avrodur. Süt toplama merkezlerinde 1 milyon avro, meyve, sebze depolarında 1 milyon 250 bin avro, su ürünlerinde ise 1,5 milyon avro üst limitimiz uygun harcama olarak bulunmaktadır.

Son kısım ise bizim özellikle kırsal alanda daha çok istihdam sağlayan, yeni alanları destekleyen kısımlardır. Bunlar içerisinde bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi ve işlenmesi kısmı var. İçerisinde tıbbi aromatik bitkiler, süs bitkileri, fide, fidan ve çiçek soğan, mantar miseli yetiştiriciliği bulunmaktadır. Arıcılıkla ilgili kısımları desteklemekteyiz. Zanaatkarlık denilen el sanatları kısımları ve yerel ürünleri, özellikle gıda ürünleri de bu kapsamda desteklediğimiz alanlardan bir tanesidir. Kırsal turizm ve rekreasyon faaliyetleri, kültür balıkçılığı, makine parkları ve yenilenebilir enerji tesisleri de bu alanda desteklediğimiz kısımlardır. Her bir kısım için belirlediğimiz kriterler IPARD programları çağrı rehberlerinde yer almaktadır. Bu tedbirde ise en düşük 5 bin avro, en yüksek ise 500 bin avroya kadar yatırımlara yüzde 55 ve 65 arasında hibe sağlamaktayız.

Bağcılık ve üzüm sektörüne yönelik baktığımız zaman temelde üç tane desteğimiz var IPARD kapsamında. Bunlardan ilki, zanaatkarlık ve katma değerli ürünler sektörüne yönelik desteklerdir. Bu kapsamda meyve, sebze işleme kapsamında yer aldığı için sirke, pestil, pekmez, meyve suyu üretimi ve kurutulmuş meyve imalatını desteklemekteyiz. Buradaki üst limitimiz 500 bin avrodur. Bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi ve bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi sektöründe asma fidanı üretimine yönelik makine, ekipman ve yapım işleri desteklenmektedir. Tabii, hibe şartlarına baktığımız zaman açık arazi büyüklüğü için 2 hektar, sera büyüklüğü ise maksimum 1 hektar olmalıdır. Burada en yüksek harcamamız 500 bin avro, hibe destek miktarı yüzde 55 ve 65'tir. Üçüncü kısım ise meyve ve sebzelerin işlenmesi ve pazarlama sektörü adı altında yer alan siyah üzüm, beyaz ve kırmızı frenk üzümü, Bektaşî üzümü, sofralık üzümün taze olarak depolanması, tasnif edilmesi ve paketlenmesi desteğidir. Burada özellikle soğuk hava depolarına yönelik en fazla 10 bin metre küp civarında olan soğuk hava depolarına hibe desteği veriyoruz. Üst limitimiz 1 milyon 350 bin avro, destek miktarı ise yüzde 50'dir.

Tabii, IPARD-1 tamamlandı. Bu kapsamda oluşan rakamlar hakkında size kısaca bilgi vereyim efendim. Yaklaşık 11 bin projeye 3,5 milyar lira hibe sağladık. Bu hibelerle bir kısmında başvuru sahibi de ilave ettiği için yaklaşık 7 milyarlık yatırım yapıldı kırsal alana. IPARD hibeleriyle 57 bin yeni istihdam alanı oluştu. Tabii, bizim doğrudan hibelerimizin yanında dolaylı olarak KDV, gümrük vergisi gibi vergilerden muafiyetli olduğumuz için bu kapsamda da dolaylı destekler sağlıyoruz. 1,2 milyar liralık vergi muafiyeti de sağlanmıştır. Ayrıca TKDK'nin desteklediği yatırımlardan da 180 milyon değerinde ihracat yapılmıştır.

Tabii, burada aslında sayı anlamında sizlere sunduğumuz çıktılarda da kaç tane süt tesisi, kaç tane arıcılık tesisini desteklediğimizi detaylı olarak sunduk, orada görebilirsiniz, çok üzerinde durmuyorum efendim, geçiyorum bu kısmı.

Tabii, IPARD-2 dönemi başladı 2016 yılında ve 2020 yılına kadar devam edecek. Tabii, 2020 ama “n+3” denilen bir kural var yani bu yılın bütçesini devam eden üç yıl boyunca kullanabiliyoruz. Bu çerçevede 2023 yılına kadar, aslında 2020 parasını da kullanma hakkına sahibiz. Bu kapsamda 1 milyar 45 milyon avro yani çevirdiğiniz zaman kur bazında yaklaşık 5 milyar lirayı yatırımcılara sunacağız. IPARD-1’deki sektörlerle ilave olarak manda sütü ve eti üretimi, yumurta tavukçuluğu, mantar ve miseli üretimi, yenilenebilir enerji ve makine parkları da bu kapsama eklenmiştir. Şu ana kadar 3 çağrıya çıktık, şu an üçüncü çağrı dönemindeyiz, başvuruları alıyoruz. Birinci çağrıda 1.600 projeye 850 milyon civarında hibe vermeyi planladık, bu yıl ödemeler yapılacaktır, yatırımlar tamamlanma aşamasındadır. İkinci çağrıya geçen yıl yazın çıktık, burada da 300 başvuru aldık ve 560 milyon TL burada hibe desteği sağlayacağız, analizleri bitme aşamasındadır, bu yıl yatırımlarını yapıp biten yatırımlara parayı sunacağız. Şu an itibarıyla 252 milyon avroluk çağrıdayız, burada da biraz önce bahsettiğim et, süt yatırımlarıyla “302” diye tabir edilen küçük ölçekli yatırımlara toplam 252 milyon yani 1 milyarın üzerinde para sağlıyoruz.

Tabii, TKDK olarak kadın ve genç yatırımcılara pozitif ayrımcılık yapıyoruz. Şu ana kadar IPARD-1’deki 11 bin projenin her iki projeden birisi yani yüzde 50’si kadın ve gençlerden oluşan projelerdir. Kadın yatırımcılara hibe sıralamasında üst sıraya çıkması için nihai sıralamada ilave puanlar veriyoruz farklı tedbirlerde. Bugüne kadar verdiğimiz hibenin yüzde 16’sı, toplam proje sayısının ise yüzde 11’i kadın yatırımcılara aittir. Gençlerde ise, biraz önce bahsettiğim gibi 40 yaşının altındaki gençlere et ve süt sektörlerinde yüzde 5 ilave hibe veriyoruz, ayrıca çiftlik faaliyetlerinin tedbirinde ise ek puan vererek ön plana çıkmasını sağlıyoruz. 11 bin projenin yüzde 43’ü genç yatırımcılara aittir, toplam 2 milyar hibeyi de bu kapsamda kendilerine sunduk.

Tabii, ön finansman konusunda biz yatırımcılara avantajlar sağlıyoruz. Bildiğiniz gibi öncelikle yatırımı yapacak, yatırımı yaptıktan sonra ise bize ödeme talep paketini sunup hibesini alacaktır. Bu kapsamda Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olarak 20 banka ve Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğiyle protokoller imzalandı. Bu çerçevede niyet mektupları alınıp kuruma sunuluyor proje aşamasında, proje geçtikten sonra krediyi alabiliyorlar. Tabii, IPARD projeleri sübvansiyonlu kredi uygulamasından faydalanan projelerdir. Yine, Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğiyle yapılan protokol çerçevesinde yatırımcıların sıfır faiz ya da indirimli, sübvansiyonlu kredileri daha kolay kullanması için imkân sağlanmıştır. Bugüne kadar kullandırılan kredi niyet mektubu sayısı 1.131, bunlara göre başvuru sahiplerine kullandırılması taahhüt edilen kredi miktarı ise 1,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Tabii, özellikle IPARD-1’de yaşanan bazı sorunlar, aşırı bürokrasinin azaltılması anlamında IPARD-2’de önemli düzenlemeler yaptık. Mesela daha önce yapım işlerinde teklif üçtü, bunu teke indirdik, kısıtlama yaptık, daha kolay sunmasını sağlıyoruz. Küçük ölçekli işletmeleri biraz daha ön plana çıkarmaya çalışıyoruz. 150 bin TL’nin altındaki projeler için iş planı basit ve kolay hâle getirildi. Daha önce yaklaşık 40 sayfa ise -tedbirlere göre değişen iş planı- bugün 10 sayfaya indirildi, daha hızlı bir şekilde hazırlanmaları sağlandı. Tabii, farklı kurumlarla yaptığımız protokoller çerçevesinde yaklaşık 8 belgeyi şu anda istemiyoruz, bunları TC numarasında “check” edip başvuru sahiplerine kolaylık sağlıyoruz, bu kapsamdaki çalışmalarımız da devam etmektedir.

Tabii, küçük işletmelere sağlanan kolaylıklar kapsamında önemli çalışmalar yaptık, özellikle başvuru alt limitlerini indirdik. Daha önce et, süt tesislerinde 20 bin avronun altına hibe vermezken bunu 5 bin avroya getirdik, daha küçük işletmelerin de bu kapsamda hibeden faydalanmasını sağladık. Yine, süt üreten işletmelerde küçük ölçekli yani 10’la 50 baş arasındaki hayvana sahip işletmelerde hibe miktarını yüzde 10 artırdık yani yüzde 60 alırken yüzde 70’e çıkmasını sağladık. Özellikle

proje sıralamasında küçük işletmelerin ön plana çıkması için şöyle bir düzenleme yaptık. Et ve süt işletmelerinde toplam yatırım tutarı 1 milyon liranın altında ise bunlara yüzde 30 puan vererek ön sıraya çıkarıyoruz. Daha önceki uygulamalarda 4-5 milyonluk projelerde aynı puanı alırken şu an aşağıya indikten sonra puanı daha çok artıyor ve bu kapsamda küçük işletmeleri ön plana çıkarmaya çalışıyoruz. Yine, küçük işletmelere hitap eden gerçek kişilerin başvurularında hayvancılık tedbirinde 20 puan, kırsal faaliyetlerin geliştirilmesi tedbirinde 15 puan vererek ön plana çıkmasını sağlıyoruz. Başvuru dokümanlarını da daha kolay doldurması için bunları basitleştirdik.

Dün de efendim önemli bir çalışma yaptık, 4 üretici birliği ve ziraat odalarıyla bir protokol imzaladık. Bu protokol kapsamında üretici birliklerine biz Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ve Eğitim Başkanlığı çerçevesinde eğitimler vereceğiz, proje kapsamını genişleteceğiz. Bu kapsamda üretici örgütlerine, küçük işletmeler başvurduğu zaman projelerini ücretsiz hazırlayacaklar. Daha sonra sözleşme yapacaklar, eğer projesi geçerse o sözleşme kapsamında TKDK'nin verdiği hizmet alım bedellerini onlara sunacaklar, geçmediği takdirde herhangi bir ücret verilmeyecek. Bu da küçük işletmelere yönelik yaptığımız önemli bir çalışmadır.

Efendim, son olarak TKDK'nin 2020 hedeflerini sizlere sunmak istiyorum. Tabii, biz 11 bin projeyi destekledik bu kapsamda IPARD-1'de, bunu IPARD-2'de 20 bin projeye çıkarmayı hedefliyoruz. 3 milyarın üzerindeki hibeyi 8 milyar TL'ye, toplam yatırımı da 7 milyardan 15 milyar liraya ulaştırmayı hedefliyoruz. 60 bin istihdamımız vardı, bunu 100 bin istihdama çıkarmayı hedefliyoruz. Desteklenen genç yatırımcı sayısını 10 bine, kadın yatırımcı sayısını ise 2 bine çıkarmayı hedefliyoruz. Tabii, ihracat miktarımızı da yine 200 milyon ilave ihracat yapan işletmeyi desteklemeyi planlıyoruz. Daha önce 1,2 milyar vergi muafiyeti sağladık, şu andaki IPARD-2'deki hedefimiz bunu 2 milyara çıkarmaktır.

Efendim, sunum bu kadardır, arz ederim, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Tanrıkulu, buyurun Sayın Bakanım.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sunumları için Hakan Bey'e teşekkür ediyorum. Birkaç tane konu var, şimdi bu IPARD projelerinin büyük çoğunluğu AB projesi, finansman anlamında konuşuyorum. Dolayısıyla bu sizin kurumunuzun sağladığı finansman belki bir yönüyle mali bazı hükümleri kapsasa da öbür tarafta siyasi, diplomatik anlamda ülkemizin AB'yle ilişkileriyle de bir sonuç vermesi gereken bir yatırım harcaması grubu oluyor. Dolayısıyla IPARD-1 zaten bitti, IPARD-2'yi konuşuyoruz. IPARD-2'nin içerisinde -biraz sonra söyleyeceğim, şimdi siz IPARD projelerinde 4 harcama kalemine hibe veriyorsunuz, inşaattan, makine, ekipmana kadar. Sorunun bir tanesi şu: Lisanslı depoculuğa da kredi verebilir misiniz? IPARD 2'nin şeylerine baktım şimdi siz sunumunuzu anlatırken, göremedim. Daha çok yaş üzüm üzerinde birtakım proje soğuk hava depoculuğu üzerinde de veriyorsunuz. Peki, kuru üzümle ilgili olarak bu var mı? Meyve sebze ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması kapsamında bunu veriyorsunuz. Çünkü bizim Komisyonumuzun merak ettiği, daha doğrusu görev alanı itibarıyla çalıştığımız kısım kuru üzüm. Yaş üzüm, bağcılık da mutlaka bunun içinde ama daha çok çıkan ürün meselesi öbürüyle ilgili. Bu IPARD 2'yle ilgili olarak birazcık daha bir bilgi verirseniz sevineceğim çünkü birinci, ikinci çağrı dönemi bitmiş zaten, değil mi?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Evet, doğru.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Üçüncü çağrı dönemindeyiz ve orada da hayvancılık ve kırsal faaliyetler var. Yani benim merak ettiğim bir treni kaçırıyor muyuz, bizim görev alanımız itibarıyla? Bu trene aradan binebilir miyiz yani kuru üzüm, bağcılık sektörüyle ilgili bir şey yapılabilir mi? Bu konuyla ilgili biraz daha bilgi verirsiniz çok sevineceğim Hakan Beyciğim.

Teşekkür ederim.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sorunuz var Mübeccel Hanım?

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Hayır, bir ilave yapmak istiyorum da.

BAŞKAN – Buyurun.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Lisanslı depo kapsamında değil bu öncelikli konular içerisinde. Ayrıca burada bu projelere başvurabilmek için KOBİ olma vasfı var. Birlikler KOBİ olamadığı için bu başlıklar altında burada bu hibe desteklerine başvuru yapamıyor. Aynı durum kırsal kalkınma ekonomik yatırımlarda, Tarım Bakanlığı, orada da aynı şey, KOBİ şartı var. Birliklerin bu vasıftan kaldırılması için biz yazılar yazdık Bakanlığımıza ve değişik yerlere. Bu konuyla ilgili bir açılım sağlanamadığı için biz başvuru yapamıyoruz bu şeylere, kısıtımız var.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

Necip Bey, buyurun.

NECİP KALKAN (İzmir) – Hakan Bey, verdiğiniz bilgilere teşekkür ediyoruz. Avrupa Birliği fonlarının yüzde 75'i oradan geliyor, yüzde 25'i bizden geliyor fakat bizim İzmir'e bir şey gelmiyor. Niye gelmiyor? Sayfa 8'i bir açın. Sayfa 8'i açtığınızda Manisa'da var, Aydın'da var, Çanakkale'de var, Uşak'ta var, Denizli'de var, Kütahya'da var, İzmir'de yok. İzmir'e bir baktığınızda, süt ürünlerinde herkes Balıkesir'i birinci zanneder, hâlbuki İzmir birinci. Ette, gıda ürünlerinde ikinci. İki yerde birinci, iki yerde ikinciyiz, İzmir'e bir rahmet yok. Hatta bunun geçen sene bir hamlesini yaptık, gittik Buca'da yer de bulduk, yapıyorduk takıldı. Siz önerin, biz peşine düşelim, bu takılmayı kaldıralım da İzmir de bu nimetten faydalansın. Benim söylemek istediğim açık ve net bu. Tabii, bunun faydaları... Bana kalırsa da Türkiye'de en iyi çalışan kurumlardan bir tanesi de bu çünkü ilişkili olduğumuz bütün üreticiler, arkadaşlar, yatırımcılar bu işten memnun benim gördüğüm kadarıyla ama İzmir'de bir şey yok. İzmir'e de bekliyoruz yani. 42 ilde var, 39 ilde yok, biri de İzmir.

BAŞKAN – Buyurun Hakan Bey.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Efendim şöyle, Sayın Bakanımızın sorularına öncelikle cevap vereyim.

Tabii, lisanslı depoculuk bunun içerisinde yok onu söyleyeyim ama soğuk hava deposu olarak veriyoruz. Tabii şöyle: IPARD programının yazılımı aslında Tarım Reformu Genel Müdürlüğü AB Yapısal Uyum Yönetimi Otoritesi tarafından yapılıyor, biz bunu uyguluyoruz, Hazine Müsteşarlığı bunu kontrol ediyor. Şu an ilk iki çağrı bitti. Daha aslında kullanacak paramız, 400-500 milyon civarında bir avro var ama tekrar komisyonla ben haftaya Brüksel'e gideceğim, IPARD modifikasyonu için bu konuyu konuşalım. Tabii, nihai kararı onlar verecekler, bunun da altını çiziyorum.

Tabii şunu da belirtiyim efendim: Şimdi, kurum akredite olduğu için prosedür değişiklikleri üç ay ile beş ay arasında sürüyor. IPARD modifikasyonları, sizin dediğiniz ana konular ise altı ay ile bir yıl arasında sürüyor. Avrupa Birliğinin mekanizmasını biliyorsunuz, şu anki durum budur. Ama yerel ürünler içerisindeki kuru üzüme destek veriyoruz, demin bahsettiğim gibi.

Efendim, Necip Bey'in, Sayın Vekilimizin sorusuna... Ben de samimiyetle söylüyorum, keşke 81 ilde olsa, bunu da özellikle istiyorum bu kapsamda. Tabii ben şunu hatırlıyorum: O dönem ben Bakanlıkta çalışıyordum 2005-2006-2007 döneminde, bununla ilgili çalışmalar yapıldı, sektör analizleri yapıldı. Tabii, bu analizler yapılırken o dönem 10 il falandı, daha sonra 20, daha sonra 42 ile çıkartıldı, giderek artırıldı bunun sayısı. Tabii özellikle sizin bahsettiğiniz gibi IPARD 2 çalışmaları hazırlanırken hem Bakanlığımız hem de TKDK olarak bunun 81 ilde çalışması için, çıkarılması için komisyona defalarca gidildi, burada görüşüldü ama tabii şu da bir gerçek: Komisyon nihai kararı verdiği için, elindeki bütçe de belli olduğu için 42 ilde karar kıldı. Ama tabii, Bakanlığımızın kırsal kalkınma yatırımları destekleme programı da bu çerçevede önceden 100 bin TL'yi biliyorsunuz, daha sonra 1,5-2 milyon TL'ye çıkartıldı. Hatta şöyle bir eşleştirme yapıldı: IPARD'ın olduğu illerde o kısımlar almıyor, diğer illerde alıyor. İki hafta önce de İzmir'deydik biz, İzmir'de bir fuar vardı ve orada da normal kırsal kalkınma desteklerinden en fazla faydalanan illerimizden biriydi, bunu da özellikle belirtmek istiyorum. Umarım ilerleyen dönemlerde 81 ilde çıkartabiliriz.

BAŞKAN – Birlik ve kooperatiflerin bu destekleme kapsamı dışında tutulmasının bir gerekçesi var mı, alınmaya engel bir şey var mı?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Efendim, hibe alımlarından mı yoksa biraz önce bahsettiğim yeni uygulamadan mı, sorunuzu tam anlayamadım?

BAŞKAN – Hibe alımlarından. Mesela diyelim ki birlikler başvurduğunda lisanslı depoculuk için bu kapsama alınabilir mi? Bununla ilgili sizin mi bir değişiklik yapmanız gerekir?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Efendim şöyle: 5200 kapsamındaki üretici örgütleri şu anda bizim hibelerimize başvuramıyor. Tarım Kredi Kooperatifleri bu kapsamda alabiliyor hibelerimizi. 1163 kapsamındaki kooperatifler bizden alabiliyorlar bunlar için. Tabii bu değişikliği yapmak için IPARD için düzenleme yapmamız gerekiyor, kooperatiflerin de bu sisteme dâhil olması için. Bu konuyu da ben Tarım Reformu Genel Müdürlüğüyle görüştüm efendim, şu an itibarıyla alamıyor.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz.

Evet, bugünkü görüşmelerimizin de sonuna geldik.

Sizlere de çok teşekkür ediyoruz.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Bir şey daha ilave edebilir miyim, konuyla alakalı?

BAŞKAN – Buyurun.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Şimdi, bu destekler çok güzel ama bölgemiz açısından baktığımız zaman konu başlıklarını daha çok hayvancılık ağırlık olarak görüyoruz. Bölgemizde kuru üzüm çok ağırlıklı olarak yetiştiriliyor, dünyada lideriz bu konuda.

Şimdi, kuru üzümle biz çuvallara koyuyoruz biliyorsunuz, naylon jüt çuvallara koyuyoruz. Bu koyduğumuz jüt çuvalların iplikleri işleme esnasında üzümün içerisine giriyor ve çok büyük bir müşteri şikâyeti oluşturuyor. Bunların sağlıklı ve uygun şartlarda depolanmasıyla alakalı olarak büyük tip kasalar var, 400 kilogramlık ve 200 kilogramlık kasalar var. Bu kasalarla ilgili olarak ben bir AR-GE çalışması yaptım TAGEM'den. Bu kasaların iki yıl boyunca sağlıklı bir şekilde ürünü mikrobiyel, depoda bozulmaya neden olacak herhangi bir faktör oluşturup ya da sağlıklı bir şekilde etkileyecek şekerlenme gibi olumsuz şartları etkiler mi araştırmasını yaptım. Performansı mükemmel ancak bu kasaların yatırım maliyetleri çok yüksek, 70 euro civarında bir kasa. İşletmelerimiz bu kasalara geçti, kuru üzüm işletmelerimiz geçti. Tabii, burada en büyük şey bu kasalarda izlenebilirlik sistemi de var yani çip takılıyor kasaların ayaklarına ve hangi üreticiden depoda hangi miktarda, hangi kalitede ürün olduğu görebiliyorsunuz. İyi depolama uygulamaları da olabiliyor bu kasalarla. Benim en büyük arzum bu konuda kuru üzüm için üreticimizin ve birliklerin de tamamen bu kasalara geçmesi. Bizim bu kasalara destek ihtiyacımız var. Çok uzun vadeli, beş yıl ömrü var bu kasaların, düzgün bakılırsa on yıl ömrü var ve ürünü sağlıklı bir şekilde depolamaya uygun. Ayrıca lisanslı depoculuk için de ileride öngörülen bir ambalajlama şekli, korumak açısından.

Bu destek kapsamına bunun alınmasını rica ediyorum ben, konular içerisine.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Evet, bu hususta bir şeyiniz var mı?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI HAKAN KALENDER – Şöyle: Biraz önce dediğim gibi efendim, demin bahsettiğim konularla ilgili Tarım Reformu Genel Müdürlüğüyle görüşeceğiz ve haftaya Brüksel'e gittiğimiz zaman bunları önereceğiz ama bu işin girmesi, IPARD'a dâhil olması bir yılı aşkın bir süreç olacaktır ama bu konuları not ettim, bilginiz olsun efendim.

BAŞKAN – Evet, size de çok teşekkür ederiz.

Önümüzdeki haftanın gündemine o zaman Tarım Reformu Genel Müdürünü davet edelim, çarşambaya. Daha sonra, uygun görürseniz ziraat odası başkanları ile borsa başkanlarını...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Tarım Bakanlığına gelirken Başkanım, bir önerim var: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifler Genel Müdürlüğünden de bir arkadaş gelse de buraya, olur mu?

BAŞKAN – Tamam, peki.

Evet arkadaşlar, önümüzdeki hafta çarşamba ve perşembe günleri yine aynı saatte –toplantı yeriyle ilgili Fatih Bey bize bilgi verecek- saat 11.00'de toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.21

